N°. 38. Donderdag 20 September 1906. 6e Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	*f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	*f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.
Voor **Administratie** en **Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**
Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de Afdeeling Amsterdam:

De tentoonstelling in het Suasso-museum behoort al weder tot het verledene. Zij werd jl. Zondag met een korte rede door den voorzitter mr. H. Smeenge gesloten. De volgende week hopen wij hierop nog terug te komen.

II. Van het Indisch Genootschap:

In een op Dinsdagavond 25 dezer te houden algemeene vergadering van het Indisch Genootschap, van Galenstraat 14, Den Haag, zal de heer R. A. Van Sandick inleiden het onderwerp: *De Indische Begrooting voor* 1907.

III. Van de Nederl. Afdeeling der N.-I. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw.

Openbare Vergadering op Donderdag 27 September 1906, 's avonds 8 uur te 's Gravenhage, Groenmarkt, Zuid-Hollandsch Koffiehuis. Onderwerp: *De Vooruitgang van de Suikercultuur op Java*; met Lichtbeelden. Inleider: de Heer J. D. Kobus, Directeur van het Proefstation Oost-Java. Er zal gelegenheid worden gegeven voor debat.

DE TROONREDE.

In de rede, waarmede H. M. de Koningin j.l. Dinsdag de vereenigde zitting der Staten Generaal opende, kwamen de volgende zinsneden voor met betrekking tot Nederlandsch-Oost- en West-Indië:

»De toestand van het land en van de koloniën is in menig opzicht zeer bevredigend.

De betrekkingen van Nederland met de buitenlandsche Mogendheden zijn van den meest vriendschappelijken aard.«

»De regeling van den toestand in de zelfbesturende landschappen op Celebes stelt nog hooge eischen aan het beleid en de volharding van de burgelijke en militaire overheid in dat gewest. De weigering der bestuurders van Badoeng en Tabanan om aan de hun gestelde gematigde eischen te voldoen, heeft een gewapend optreden tegen deze landschappen onvermijdelijk gemaakt.

Land- en zeemacht in moederland en koloniën gaan voort zich met toewijding te kwijten van hare taak; ijver en plichtsbetrachting der burgerlijke landsdienaren blijven te roemen.«

»De krachtige pogingen om het evenwicht tusschen de inkomsten en uitgaven van Nederlandsch-Indië te herstellen zijn niet zonder vrucht gebleven. Niettemin zal verdere verruiming van inkomsten noodig zijn om aan klimmende behoeften, die niet onbevredigd mogen worden gelaten, het hoofd te kunnen bieden.

Het voorstel, strekkende om aan Nederlandsch-Indië op financiëel gebied grootere zelfstandigheid te verleenen, zal weldra worden ingediend.«

Deze zinsneden geven aanleiding tot de volgende opmerkingen:

In de eerste plaats doet het ons genoegen, dat wij niet tevergeefs gehoopt hebben in deze rede iets naders te hooren omtrent de, ten vorigen jare reeds in uitzicht gestelde plannen, om aan Nederlandsch Indië op financieel gebied grootere zelfstandigheid te verleenen. Het voorstel daartoe zal, zoo vernemen wij, weldra worden ingediend. Laat ons in afwachting daarvan hopen, dat het er toe moge leiden Indië in de mogelijkheid te stellen om ten aanzien van de buitengewone uitgaven, welke voor zijne rationeele ontwikkeling noodig zijn den, voor iederen staat daartoe aangewezen weg te volgen der leening en, die het mogelijk maken dadelijk iets groots tot stand te brengen, waarvan de voordeelen onmiddellijk intreden, terwijl een gelijk bedrag aan de gewone middelen onttrokken en over eene rij van jaren verdeeld, slechts lapwerk vermag op te leveren.

En dan ook in deze rede lezen we, eenigermate als weerklank op wat de minister van koloniën in zijne M. v. T. op de Indische Begrooting te kennen gaf, de erkentenis van het bestaan van klimmende behoeften, die niet onbevredigd mogen worden gelaten, *klimmende* behoeften, welke eene verruiming van inkomsten noodig maken — voor dan toch in hoofdzaak blijvende vermeerdering van uitgaven, die uit de gewone inkomsten moeten worden bestreden.

Last not least was onzes inziens dan ook de financieele paragraaf voor Indië voor ons van koloniaal standpunt bekeken wel de belangrijkste van de geheele rede.

Toch is er meer wat de aandacht trekt.

Erkend moet thans worden, ruim één jaar nadat de Boni-expeditie werd aangevangen, dat de regeling van den toestand in de zelfbesturende landschappen op Celebes nog hooge eischen stelt aan het beleid en de volharding van de burgerlijke en militaire overheid in dat gewest. De berichten der laatste dagen zijn daarmede geheel in overeenstemming en de vraag rijst bij ons op, of ook hier niet als eertijds en naar velen meenen ook thans in Atjeh zuinigheid de wijsheid bedriegt.

De algeheele afwezigheid eener Atjeh-paragraaf doet ons vermoeden dat «an höchster Stelle» wordt gedacht, dat de gang van zaken daar de normale is der laatste jaren van langzamen, maar gestadigen vooruitgang der bevrediging. Ook wij gelooven aan dien vooral *langzamen* vooruitgang, maar betreuren dat in het betrekkelijke zwijgen als het ware daaraan zekere sanctie werd verleend, in elk geval daaruit mag worden afgeleid dat de stemmen onverhoord bleven, die op meerdere krachtsontwikkeling in dat gewest aandrongen, welks toestand nog onlangs het City blad, de *Times*, het recht gaf te gewagen van een «chronic state of trouble in the Dutch Indies», een toestand, die zijne werking over heel den indischen archipel deed gevoelen, ons jaren lang met lamheid sloeg en thans met beperkte middelen voor het zoo lang verwaarloosde werk stelt van de handhaving der orde, zonder welke nimmer de welvaart zal kunnen worden bereikt, waarop de landen ginds onder Neerlands vlag geplaatst aanspraak hebben.

Zoolang de «chronic state of trouble» in Atjeh blijft bestaan, zoo lang ook zullen dan hier dan daar als nu de besturen van Badoeng en Tabanan het er op wagen om te weigeren «aan de hun gestelde gematigde eischen te voldoen».

Overigens biedt de rede op ons speciaal gebied niets belangrijks aan, behalve door de afwezigheid eener bijzondere vermelding betreffende de westindische koloniën, waaromtrent wij noode — zij het ook een enkel woord — misten.

De Indische Begrooting voor 1907.

De onlangs ingediende indische begrooting kan niet nalaten een vrij gunstigen indruk te maken. Wij hebben hier niet op het oog het nagenoeg verkregen financieel evenwicht na de laatste jaren van groote millioenen-tekorten. Evenmin als, voorbereid als we reeds waren door de indische pers op een te verwachten nadeelig saldo instede van het eerst gehoopte overschot, het door de nota's van wijzigingen, bij de begrooting gevoegd, tot 1.020.279 gld. aangegroeid tekort ons aanleiding tot teleurstelling kan geven, zien we in dit bij de laatst voorafgaande jaren gunstig afstekend resultaat eenige reden tot tevredenheid, waar dit resultaat verwacht wordt hoofdzakelijk tengevolge van de bijzonder gunstige toevallige omstandigheid der hooge tin-prijzen, zoodat uit de realisatie der gouvernements-producten in het algemeen voor het volgende jaar op eene winst ten bedrage van 18.344.655 gld. wordt gerekend.

Genoemd tekort toch op een begrooting van inkomsten ad 166.254.166 gld., waaruit behalve de gewone ook de buitengewone uitgaven worden bestreden, zoude nimmer tot een minder gunstige appreciatie kunnen leiden van het crediet van een staat, wanneer niet onder die inkomsten de hiervoren genoemde reusachtige winst uit zeer wisselvallige bronnen moest worden gerekend, waartegenover het totaal der uitgaven, welke als niet onder de gewone te rangschikken op 8.465.000 gld. worden gesteld, in het niet verzinkt.

Begrijpelijk achten wij dan ook, dat waar de minister van koloniën in zijne M. v. T. op de begrooting uiteenzet, zijne zorg gericht is op versterking der middelen, deze versterking zijns inziens een zeer dringende eisch blijft. „Daartoe strekken," schreef de minister, „onder andere de bij deze ontwerp-begrooting voorgestelde maatregelen betreffende de bedrijfsbelasting in de buitenbezittingen en de bij afzonderlijk ontwerp ingediende tariefsherziening. De voorbereiding van de overige maatregelen, die in onderzoek

zijn en waarvan eenige reeds ten vorigen jare zijn ter sprake gekomen, is nog niet ver genoeg gevorderd om ter zake thans reeds voorstellen te doen. Tot die maatregelen behooren o.m. de heffing van een directe belasting van inlanders ter Sumatra's Westkust, en hetgeen strekken zal ter vervanging van de ten vorigen jare teruggenomen hoofdelijke belasting in Groot-Atjeh, waaromtrent het overleg met de indische regeering nog niet geheel beëindigd is. De algemeene inkomsten-belasting is reeds in een vergevorderden staat van voorbereiding, doch de invoering daarvan kan, ook met het oog op de daarvoor noodige voorbereidende werkzaamheden, niet vóór 1 Januari 1908 plaats hebben. Of die invoering intusschen tot vermeerdering van inkomsten zal leiden, is twijfelachtig en zeker mag geene vermeerdering van eenig belang verwacht worden, waar die invoering gepaard zal gaan met afschaffing van de suikerbelasting, het speciale uitvoerrecht van Deli-tabak, en het patentrecht, op welks hoogere opbrengst ten gevolge van de bij Indisch Staatsblad 1906 no. 59 tot stand gekomen wijziging bij de raming der middelen reeds is gerekend. Overeenkomstig de ten vorigen jare gedane toezegging is, nu de inkomsten-belasting nog niet kan worden ingevoerd, de heffing van eene speciale belasting van de winsten uit petroleum ernstig overwogen. Deze overweging heeft tot de conclusie geleid, dat eene belasting op de exploitatie-winst, in den geest der suikerbelasting, indien zij al mogelijk mocht zijn, dan toch te veel onderzoek en voorbereiding zou kosten om hare uitvoering reeds met 1907 mogelijk te maken, terwijl geen andere bevredigende wijze van heffing te vinden was."

Wij behouden ons voor om op het vorenstaande in een nader artikel terug te komen, en hebben het vorenstaande slechts aangehaald, om aan te toonen, dat voorshands in de naaste toekomst geen duidelijk uitzicht is gesteld op eene zoozeer noodige belangrijke versterking der middelen, noodig ook volgens den minister, die ten deze klaren wijn schenkt, wanneer hij aan het vorenstaande liet voorafgaan: „......bovenal heeft men te letten op de vermeerdering van blijvende uitgaven, die ongetwijfeld in de volgende jaren moet worden verwacht. De verhoogingen van de uitgaven, die bij deze ontwerp-begrooting worden voorgesteld, zijn toch meerendeels, zooals die voor het inlandsch onderwijs en die voor de verbetering in de positie der onderofficieren, van blijvenden aard. Bovendien beoogen deze voorstellen slechts te voorzien in een gering deel van de vele behoeften, die in de laatste jaren om financieele redenen onbevredigd zijn gelaten en wier vervulling derhalve geleidelijk aan de orde zal moeten komen. Daarbij valt ook te denken aan hetgeen in het belang van de ontwikkeling van de buitenbezittingen moet worden gedaan."

Die „vele onbevredigd gelaten behoeften", en de verwijzing naar hetgeen in het belang van de buitenbezittingen moet worden gedaan — welke verwijzing in dit verband niet nalaten kan ons de vraag te ontlokken of men zich de, voor die ontwikkeling noodige fondsen ook al weer uit de gewone inkomsten denkt te verwerven — spreken onzes inziens eene taal, duidelijk genoeg, om, gelijk wij aanduidden, ons geen aanleiding te geven ons over de „toevallig" betrekkelijk gunstige uitkomsten der raming voor het volgend jaar al te zeer te verheugen, waar de zorg voor de toekomst nog onveranderd blijft.

Wanneer wij dan ook gewaagden van den vrij gunstigen indruk, welke deze begrooting op ons maakte, hadden wij niet het betrekkelijk financieel succes op het oog, maar verschillende maatregelen, die onzes inziens èn voor de ontwikkeling van land en volk èn voor de duurzaamheid van het nederlandsch gezag, op de medewerking der volkeren onder onze vlag gegrond, niet kunnen nalaten zeer veel bij te dragen.

Onder de eerstbedoelde maatregelen zien wij met genoegen dat thans ernstig beoogd wordt de bevordering der zeevisscherij op Java ter hand te nemen, door de instelling van credietbanken in de negen residentiën aan Java's Noordkust en op Madoera, terwijl tien nieuwe credietbanken voor landbouw- en andere bedrijven worden voorgesteld.

Ook de meerdere zorg op het gebied van inlandsch onderwijs waarover de heer Zeeman in ons vorig nummer het een en ander opmerkte, kan niet nalaten ons eenigermate voldoening te verschaffen, hoezeer wij de opmerking van den heer Z. ten volle beamen dat nog ampel plaats is voor particuliere medewerking in dit opzicht. Men kan geen ijzer met handen breken en op eene begrooting van ruim 166 millioen gulden, valt er niet aan te denken een onderwijs onder het bereik van allen te brengen, dat zoo algemeen gemaakt de helft van het budget zou opslokken.

Voor irrigatie zien wij weder een bedrag van ruim 3 millioen gulden uitgetrokken — de bij de bijlagen gevoegde kaart der bestaande irrigatie-werken en irrigatie-ontwerpen leert ons evenwel hoeveel in dit opzicht nog te doen staat.

De voorgestelde aanleg van de zijlijn Parit Malintang—Pariaman van den spoorweg ter Sumatra's Westkust zal ongetwijfeld aan de verdere ontwikkeling van dit gewest ten goede komen, terwijl het aangevraagd crediet van 50.000 gld. voor studiën ten opzichte van verdere op Sumatra aan te leggen spoorwegen wat belooft voor de toekomst — wanneer die financieele zorgen maar niet bestonden.

Verdere maatregelen, welke ons gelukkig gekozen voorkomen, zijn de voorgestelde opleiding van inlandsche jongelieden tot officier, de voorgestelde school tot vorming van inlandsche veeartsen, de verbetering der positie van het inlandsch personeel bij 's lands kassen, en de, in uitzicht gestelde, wellicht nog in den loop van 1907 tot stand te komen opleiding van inlandsche jongelieden voor rechterlijke betrekkingen.

Waar wij in dit opstel slechts beoogen onzen algemeenen indruk weer te geven, meenen wij met de vorenstaande ons saillant voorkomende punten te moeten volstaan, ter verklaring van den vrij gunstigen indruk, dien het onderwerpelijk staatsstuk met zijn millioenen-cijfers op ons maakte.

Er wordt gewerkt — wij verwijzen nog naar het aangenomen, eerlang in een nieuw departement te belichamen beginsel eener intensiever en op commercieele leest geschoeide exploitatie der gouvernementsbedrijven, waartoe ook eerlang up to date een caoutchoucaanplanting in het Langkatsche zal behooren — maar langzaam, zooals ook blijkt uit de voorgestelde verdere uitwerking der decentralisatiewet, welke zich voor 1907 tot de instelling van zes gewestelijke raden zou bepalen, en de vraag dringt zich aan ons op, of alles niet wat vlugger van stapel zou kunnen loopen wanneer........

Hoe staat het toch met de meerdere aan Indië te verleenen financieele zelfstandigheid? De minister laat zich hierover in zijne M. v. T. heel niet uit. Wellicht dat terwijl dit opstel ter perse ligt de Troonrede ons uitsluitsel geeft op deze vraag.

Pers-kroniek.

INHOUD: De indische begrooting besproken in de Nieuwe Rotterdamsche Courant, *de* Residentiebode, *en het* Algemeen Handelsblad. — *De* Nieuwe Courant *over »Bangka en de begrooting.«*

In een bespreking der indische begrooting merkt o. m. de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* het volgende op:

»Men zal de regeering het verwijt niet kunnen maken voor godsdienstige doeleinden niet vrijgevig geweest te zijn, waar zij een vermeerdering van het aantal inlandsche leeraren bij de protestantsche gemeenten met 35 voorstelt, en *f* 31.500 subsidie wil geven aan de vereeniging tot voorziening in de godsdienstige behoeften van de inlandsche protestantsche gemeenten op de Sangi- en Talauereilanden.«

. . . .

„Begroeten wij in het algemeen deze begrooting met instemming, daarnaast moeten wij zeggen, dat niet alle deelen door ons met een welkom ontvangen worden. Dit zal nog bevestiging vinden, als wij eerstdaags nader op de behandeling van eenige belangrijke punten ingaan, die wij heden niet of slechts even aangeroerd hebben.

Ons rest echter nog even stil te staan bij het schijnbaar oneigenaardige van bij de begrooting zelf dadelijk vier wetsontwerpen aan te bieden tot haar wijziging en verhooging, t.w. een voor kosten der hoogere vorming van bestuursambtenaren, een ten einde een begin te kunnen maken met den terugkoop van de particuliere landerijen op Java, een voor de teruggaaf van kosten aan het consortium voor de drinkwatervoorziening van Soerabaja, eindelijk een ten behoeve van den aanleg van een spoorweg ter Sumatra's Westkust, om Pariaman met de bestaande lijn van den staatsspoorweg te verbinden. Op die wetsvoorstellen wenschen wij niet in te gaan; aan de onderwerpen der twee eerstgenoemde wijdden wij overigens reeds hoofdartikelen in onze nummers van 25 Maart, 27 Juni, 12, 14 en 15 Augustus j.l.; maar in de handelwijze der indiening ligt niets vreemds en ook niets nieuws. Zoo bood minister Idenburg b.v. ook de plannen voor de hulpverschaffing aan Java bij de begrooting voor 1905 in dezen vorm aan. De bedoeling is, aan de Kamers, en speciaal aan de Eerste Kamer, die het recht van amendement mist, gelegenheid te geven zich over deze voorstellen, los van de beslissing over de begrooting zelve, uit te kunnen spreken. Nu kan men van meening verschillen over de urgentie van het op deze wijze verleenen van een soort van amendementsrecht aan de Eerste Kamer ten opzichte van de vier ontwerpen in quaestie, maar aangezien dezelfde praktijk meermalen gevolgd is zonder tot protest van ernstigen aard aanleiding te geven, is in deze eene gewoonte gevolgd, waar het speciaal op zichzelf staande voorstellen betreft, die de minister niet als een gewoon onderdeel van de begrooting beschouwd wenscht te zien.

In deze moet echter voor overdrijving gewaakt worden, opdat het goede gebruik geen minder gemakkelijk te verdedigen insluipsel worde. Van de overwegende reden, waarom de behandeling van den spoorweg-aanleg naar Pariaman los gemaakt moet worden van de begrooting, is ons b.v. het klemmende ontgaan."

* * *

De *Residentie Bode*, ook over de begrooting schrijvendo, zegt:

De tegenwoordige Regeering heeft geluk. De geldzaken loopen mee.

En het bekende versje:

»Herr Organist, wo du nicht bist,
Da schweigen alle Flöten«

geldt voor ieder bestuur. Ook voor een landsbestuur.

Dat geluk dankt de Regeering in de eerste plaatst aan de tijdsomstandigheden; in de tweede plaats aan de handigheid, waarmede zij daarvan weet gebruik te maken; maar toch ook voor een aanzienlijk deel aan het werk, dat de vorige Regeering voor haar in gereedheid bracht, Zoo mag Minister Fock den oogst binnenhalen, welke onder Minister Idenburg te velde stond. Wij bedoelen een beteren toestand van de Indische geldmiddelen en zulks in een Begrooting, vroeger dan eertijds bij de Tweede Kamer ingediend.

De maatregelen, men weet het, welke die vroegere indiening mogelijk maakten, zijn, in overleg met den Landvoogd van Ned. Oost-Indië, door Minister Idenburg voorbereid en in de *Memorie van Toelichting* over de Indische Begrooting van 1906 uiteengezet. Toen tot het renteloos voorschot van 40 millicen door het Moederland aan onze Oost was besloten, werd gelijktijdig getracht naar grooter zelfstandigheid van Indië op financieel gebied. De eerste maatregel om hiertoe te geraken was het opmaken der geheele Indische Begrooting in Indië zelf, ten einde die door de wetgevende macht in Nederland te laten goedkeuren. Doch hierdoor werd tevens bereikt, dat de Indische Begrooting — voor dit jaar het eerst — vroeger kon worden ingediend.

Hand aan hand met dit voordeel gaat de andere blijde tijding, dat het tekort op die Indische Begrooting in dit jaar ongekend laag is en de cijfers niet alleen voor 1907, doch over 't algemeen, er vrij gunstig voorstaan»

. . . .

»De begrooting voor 1907 bedraagt:

Uitgaven in Nederland	f 28 328.521	
» » Indië	- 137.759.708	
		f 166 088.229
Middelen in Nederland	f 27.389 063	
» » Indië . .	» 138.010.803	
		f 165.399.866
Zoodat de Begrooting sluit met een tekort van f		688.363

En dan bestaat er, gelijk wij zagen, nog kans op hooger opbrengst van verkochte producten, waardoor het tekort zou inkrimpen.

Dit is inderdaad een cijfer, hetwelk, in verband met vorige dienstjaren, bemoedigend is te noemen. Slechts tweemaal na 1892, in 1893 en 1900, viel er een voordeelig saldo op de Indische Begrooting aan te wijzen. De eene maal van 7.7, de andere maal van 5,6 millioen. Doch hiervoor golden bijzondere omstandigheden. Het voordeelig saldo over die jaren bedraagt 13.4 millioen, het nadeelig saldo 130.3 millioen, zoodat er van 1892 tot 1905 een nadeelig saldo is van 116.8 millioen. Doch de kleine 7 millioen tekort zijn voor ruim 4 millioen te wijten aan productieve werken en de uitgaven van den gewonen dienst zijn 7 millioen hooger geraamd dan over 1906. Zoodat de cijfers der uitgaven er nog al bemoedigend uitzien.

Datzelfde is ook het geval met de Middelen. Koffie, Banka en Billiton zijn voor 1907 onderscheidenlijk, 5,5, 1,1 en 1,1 hooger geraamd, zoodat de raming der inkomsten uit de producten 7,7 millioen hooger is. De hoogere opbrengst der overige inkomsten, belastingen, concessiën, spoorwegen enz., is 5,6 millioen. Dit wordt verkregen, waar voor 1907 de opbrengst van het tin op f 85 per 50 KG. werd berekend, dus f 10 hooger dan over 1906. Maar toch nog altijd met wijze voorzichtigheid, belangrijk beneden den verkregen marktprijs van f 100. Toch acht de Regeering het zaak op dit wisselvallig middel niet blijvend te rekenen. Vooreerst om den tegenslag, welke daaruit kan voortkomen. Maar bovendien wegens de verhooging van uitgaven in het komend jaar, welke reeds bij deze ontwerp-begrooting worden voorgesteld. Daartoe behooren zeer gewenschte maatregelen voor de verbetering der positie van onderofficieren. Ook aan het inlandsch onderwijs wil de Regeering de hand leggen. Voor de ontwikkeling der Buitenbezittingen worden offers gevraagd en behalve dat heeft men in de laatste jaren om financieele redenen vele behoeften onvervuld moeten laten. De Regeering noemt daarom „versterking van de middelen, welke onafhankelijk zijn van de producten, een zeer dringenden eisch." De maatregelen, waar de Regeering op zint, betreffen de bedrijfsbelasting in de Buitenbezittingen en de, ook in ons blad reeds besproken, tariefsherziening. Waaromtrent het liberaal hoogverraad schijnt te beweren, dat Minister Fock eenigszins in het schuitje vaart van Minister Harte van Tecklenburg! Bovendien zint de regeering op het heffen van een directe belasting van inlanders op Sumatra's Westkust, ook ter vervanging der verleden jaar teruggenomen hoofdelijke belasting op Groot-Atjeh. Hierover wordt nog met de Indische regeering onderhandeld. Lees: Daar komt van dit jaar nog niets van. Voorts vernemen wij, dat de algemeene inkomsten-

belasting voor Ned. Indië reeds is in . . »vergevorderden staat van voorbereiding".

Het spijt ons, maar onze spotzucht kan het niet gebeteren, dat wij dit woord „vergevorderd" meestal in ander zinsverband moesten aantreffen. Wij krijgen reeds mededeeling, dat die „vergevorderde" niet voor 1 Januari 1908 kan worden ingevoerd en tevens kennisgeving, dat de opbrengst der »vergevorderde" om afschaffing van andere rechten, daarmee gepaard, de indische middelen niet zal vermeerderen.

Zagen wij zooeven, dat het tekortsaldo der Indische begrootingen tot en met 1905 116,8 millioen bedraagt, voor 1906 moet daar nog 9,5 millioen bij, zoodat het gezamenlijk tekort 126,4 millioen beloopt. Uit de leeningen voor Indië, in de jaren 1883, 1898 en 1905 aangegaan, is echter slechts 120 millioen beschikbaar en dus nog 6,5 millioen tekort. Daarom zal in het tekort voor de Begrooting voor 1907 in een leening voorzien worden tot een bedrag van f 688,363.

Men ziet het, de zaken gaan vooruit, waar in de vorige jaren tekorten waren, onderscheidenlijk van 14 millioen over 1902; 15,7 mill. over 1903; 14 mill. over 1904; 10,7 mill. over 1905 en 9,5 mill. over 1906.

Toch is bedachtzame waakzaamheid hier de boodschap, vooral in verband met de vele eischen, die vermoedelijk door deze ietwat gunstiger cijfers bij de behandeling der Indische begrooting in de Tweede Kamer zullen gesteld worden.

Het denkbeeld Indië met een renteloos voorschot van 40 millioen uit den brand te helpen en verder naar zich zelf te verwijzen, schijnt echter nog niet zoo kwaad geweest te zijn.»

***

Het *Algemeen Handelsblad* schrijft over de indische begrooting o.m. het volgende:

»Wanneer wij de eindcijfers nemen, zooals die in de reeds ingezonden »nota's van wijzigingen» zijn vermeld, dan komen wij tot de slotsom dat de *middelen* op de Indische begrooting voor het aanstaande jaar zijn geraamd op f 166,254,624 en de *uitgaven* op f 166,177,445, m. a. w. dat er evenwicht zal zijn tusschen ontvangsten en uitgaven.

Vergeleken met vorige jaren, toen men telkens belangrijke tekorten moest erkennen, is dit vooruitzicht zeker verblijdend; te eer, omdat onder de uitgaven gerekend wordt op:

terugkoop van particuliere landerijen . .	f 500,000
maatregelen in het belang van de economische ontwikkeling der bevolking	» 3,745,300
productie uitgaven	» 4,219,700
te zamen	f 8,465,000

alle welke bedragen niet als »gewone» bestuurskosten zijn te beschouwen.

Daartegenover staat echter, dat ook sommige ontvangsten als min of meer buitengewoon moeten worden aangemerkt; wij denken in 't bijzonder aan de hooge tinprijzen. Doch wij willen hier onmiddellijk de opmerking bijvoegen, dat men den invloed van deze op de begrooting niet moet overschatten, gelijk blijkbaar geschiet door hen die den toestand der Indische financiën als geheel van tinproductie en tinprijzen afhankelijk achten.

Wat toch is het geval?

Zooals bekend, is onze Indische huishouding steeds in zekere mate — in vroegere jaren zeer sterk, later minder — afhankelijk geweest van de gouvernementsproducten, thans: koffie, kina en tin.

Welnu, in de jaren 1901—1905, waarvan de uitkomsten (over 1905 behoudens nog enkele verbeteringen) bekend zijn, is de winst, op de producten behaald, in ronde cijfers geweest 24.6, 21.6; 22.6; 21,3 en 19,7; samen 109,8, gemiddeld bijna 22 millioen. En wanneer nu, voor 1907, gerekend wordt op een winst, uit alle producten te zamen, van bijna 18.5 millioen, schijnt ons de begrooting stellig *niet* geflatteerd.

Dit neemt niet weg, dat men — aangezien de tinvoorraad eenmaal uitgeput raakt — de daaruit ontvangen winsten niet geheel als »gewone middelen» beschouwen mag, en men er zich over moet verheugen wanneer een deel kan worden afgezonderd tot bestrijding van buitengewone uitgaven als de bovenvermelde."

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

»De indruk, die men van deze begrooting ontvangt, is een gunstige. Zeker, zij is nog lang niet wat men zou wenschen; onder de posten van uitgaaf ontbreken er nog vele, die men gaarne zou zien wanneer de beschikbare middelen ze veroorloofden, — maar vergeleken met vorige jaren is er belangrijke vooruitgang. Voor een goed deel is deze het gevolg van verbeterde economische toestanden, — voor een ander deel van het ernstig streven der tegenwoordige Indische regeering om de bronnen van inkomst ruimer te doen vloeien en de uitgaven waar mogelijk te beperken. Aan het streven *moet* de hand worden gehouden, want de minister zegt zeer terecht: »men heeft bovenal te letten op de vermeerdering der blijvende uitgaven die ongetwijfeld in de volgende jaren moet worden verwacht.» Er zijn vele behoeften, die in de laatste jaren om financieele redenen onbevredigd zijn gelaten en wier vervulling derhalve geleidelijk aan de orde zal moeten komen; versterking der middelen welke onafhankelijk zijn van de producten, blijft daarom een dringende eisch .... en, voegen wij er bij, niet minder bezuiniging op al wat daartoe, zonder algemeene belangen te schaden, in aanmerking komt.

De begrooting bevat een aantal nieuwe uitgaven van blijvenden aard, die voor een deel wel afzonderlijke bespreking verdienen, doch thans slechts kortelijk worden opgesomd, ook om te doen zien dat met verbetering van den financieelen toestand dadelijk verbetering in verschillend opzicht gepaard gaat.

In Medan zullen een Raad van Justitie en eene Weeskamer worden opgericht. Aan de pandhuispacht wordt voor een belangrijk deel een einde gemaakt. De bezoldigingen van het douanepersoneel ondergaan eene billijke herziening.

De bezoldiging der oudere adsistent-residenten wordt verhoogd

De politie op de particuliere landerijen in West-Java wordt verbeterd.

Aan het inlandsche credietwezen zullen belangrijke kosten worden besteed.

De visscherij zal krachtig worden gesteund.

Particuliere inrichtingen van voorbereidend onderwijs zullen door het gouvernement worden gesubsidieerd.

Het gouvernements inlandsch onderwijs zal belangrijk worden uitgebreid.

Ambachtsscholen zullen verrijzen.

In den toestand der Chineesche werklieden op Banka zullen belangrijke verbeteringen worden gebracht.

De veeartsenijdienst wordt beter geregeld.

De »eerste en noodzakelijke stap tot de verbetering van de haventoestanden te Soerabaja,» de verbetering van de Kalimas, zal niet langer worden uitgesteld.

De koloniale werving zal worden overgebracht bij de »Koloniale Reserve», zoodat — eindelijk! — het werfdepot te Harderwijk vervalt.

De topografische dienst, thans óók de voor Binnenlandsch Bestuur, Boschwezen, enz. noodige opnemings- en kaarteeringswerken verrichtende, wordt gereorganiseerd.

Ontwikkelde inlanders zullen tot officier bij het leger worden opgeleid.

De soldijen der Europeesche onderofficieren worden vrij belangrijk verhoogd.

De pacht der Chineesche dobbelspelen in verschillende Buitenbezittingen zal vervallen.

Uit dit — onvolledige — lijstje blijkt, dat in het algemeen ernstig naar verbeteringen, ten bate van land en volk, wordt gestreefd. Of men zich met elk punt, en met de wijze waarop de regeering voorstelt in de behoefte te voorzien, geheel kan vereenigen worde thans in het midden gelaten; voor het overgroote deel schijnt ons dat zeker wel het geval. Doch hoe dat zij, — men kan de Indische Regeering, die de begrooting ontwierp, en den Minister, die de verantwoordelijkheid draagt, den lof niet onthouden, dat zij gedaan hebben wat zij konden. Die zóó optreden, mogen lang de leiding behouden!

Wij herhalen wat wij boven zeiden: de thans ingediende begrooting maakt een gunstigen indruk — zij versterkt ook het vertrouwen in de financieele toekomst van Indië.»

***

De *Nieuwe Courant* wijst in een artikel onder het opschrift »Bangka en de begrooting» op het groote belang der tinwinning op dit eiland voor de indische financiën.

»Bangka en zijn tin nemen op de ingediende Indische begrooting voor 1907 wederom een belangrijke plaats in, zegt het blad.

Ten eerste doordien de Indische middelen door gunstige uitkomsten van tin-productie en -verkoop een aanmerkelijke verhooging boven het vorig jaar hebben ondergaan, waardoor het aanzien der begrootingscijfers in niet geringe mate verbeterd is.

Ten tweede doordien bij deze begrooting de middelen worden aangevraagd om in de slechte toestanden op Bangka, waarover zoo veel is geklaagd, zoo veel is geschreven en gesproken, op radicale wijze verbetering te brengen.

In het geheel is een som van *f* 625.000 uitgetrokken tot verbetering van de conditie der Bangkasche mijnwerkers. Een kordate stap inderdaad. Te hopen is het nu maar voor de schatkist, dat de gunstige gevolgen zich niet te lang zullen laten wachten. De verhooging der premies, welke men reeds vroeger heeft laten ingaan, heeft alvast goede gevolgen gedragen, daar de Minister melden kon, dat in het afgeloopen werfjaar 1906/06 2824 nieuwelingen konden worden aangeworven tegenover 893 in 1904/05 en 873 in 1903/04; maar het vereischte aantal van 4000 is nog niet bereikt. En de thans aangeworven koelies zijn niet van de soort welke men het liefst gebruikt: zij komen van Singapore, terwijl het wenschelijker schijnt te zijn ze direct uit China te betrekken, waar de werving echter nog geen gunstige resultaten bracht.

Wat de Regeering meent te doen om aan de knoeierijen der mijnondernemers, welke volgens den heer De Jongh nog steeds plaats hebben, voorgoed een einde te maken, wordt in de Memorie van Toelichting niet medegedeeld. Gerekend wordt ongetwijfeld op het inzicht en de doortastendheid van den nieuwen resident — doch bezit deze genoegzame middelen om toezicht te oefenen? Door de ruimere opvattingen ten opzichte van het verstrekken van voeding, worden de positie der mijnondernemers, die in den laatsten tijd vrij slecht was, middelijk ook beter en wordt de verleiding om te knoeien voor hen wat geringer. Maar mag worden volstaan met het koesteren van zulke verwachtingen en is het niet noodig, bv. door de aanstelling van meer of beter toeziend personeel, ook in deze behoefte te voorzien? Wellicht is de Minister genegen op dit punt nog eenige inlichtingen te verschaffen.

Er mag, naar wij meenen, niet aan worden getwijfeld, of de Kamer zal zich met de door de Regeering voorgestelde maatregelen vereenigen en de vrij hooge kosten, welke in het belang der tinwinning te maken zijn en waarbij in het oog mag worden gehouden, dat zij niet voor éénmaal zijn te maken, maar ieder jaar zullen terugkeeren, goedkeuren.

Op deze wijze zal een leelijk hoofdstuk in de geschiedenis onzer Indische huishouding als afgesloten zijn te beschouwen. En zal een nieuw kunnen geopend worden, dat, naar de tegenwoordige vooruitzichten te oordeelen en het geluk dienende, schitterend zal kunnen zijn."

Algemeene Berichten.

De Bali-expeditie.

Blijkens een bij het Ministerie van Koloniën uit Nederlandsch-Indië ontvangen telegram betreffende de militaire actie op het eiland Bali, is de vijand na geringen tegenstand uit het kampongcomplex zuidwest van Den Pasar verdreven, 33 dooden met hun wapens in onze handen latende. De bevolking der kampongs onderwierp zich en leverde haar vuurwapens in. De gezondheidstoestand der troepen is goed.

De redactie van Het Vaderland teekent, twee schetskaartjes van het landschap gevend, o.a. daarbij aan:

„Het bivak onzer troepen, dat te Sanoer is gevestigd, werd zooals uit een vroeger telegram bleek zeer beschoten, waarbij wij enkele gewonden bekwamen.

Naar thans blijkt, wordt de actie allereerst gericht tegen de hoofdplaats Den Pasar, waar de Vorst van Badoeng woont.

Uit het thans met succes geleverde gevecht blijkt, dat het in de bedoeling ligt de hoofdplaats van verschillende zijden tegelijk te bestormen, want uit het Oosten kunnen de troepen uit Sanoer, via de desa's Seboedi, Bengkel en Klandes langs een goeden weg Den Pasar bereiken, terwijl onze eerste overwinning de gelegenheid opent, ook van uit het Zuiden te ageeren."

Uit Atjeh.

De correspondent te Kota-Radja van de Telegraaf seinde 18 dezer:

Bij ongeluk zichzelf licht verwond luitenant De Jongh Swemer (2e luitenant P. T. De Jongh Swemer, ridder M. W. O. 4e kl.).

Celebes.

Blijkens een telegram van den correspondent der N. R. Crt. te Batavia zijn op Celebes op 16 dezer, bij de omsingeling van een versterking te Talang (benoorden Rappang), gesneuveld een officier en een inlandsch minder militair en gewond vier Europeesche militairen beneden den rang van officier.

Het blad teekent hierbij nog aan:

„Wij kunnen er aan toevoegen, dat de helaas gesneuvelde officier is de 1e luitenant der infanterie W. C. Schäfer, ingedeeld bij de marechaussee-compagnie van het 4e bataljon infanterie, die op Celebes ageert. De luitenant Schäfer, die den 11n Augustus 1896 tot officier werd benoemd en den 13n Mei 1899 tot zijn laatstbekleeden rang werd bevorderd, heeft zich bij verschillende gelegenheden tijdens de krijgsverrichtingen op Celebes onderscheiden. Dat hij een flink en te velde zeer doortastend officier was, bewijst wel zijn plaatsing bij de marechaussee-compagnie.

Behalve door de door ons geleden verliezen, stemt het gemelde telegram ook tot ernst, omdat wel blijkt, hoe we op Celebes steeds en telkens weer voor verzet staan, ook waar wij het niet hadden verwacht.

Rappang, een der staatjes van den Adjatapparangbond (niet Masenrempoeloe zooals abusievelijk in het telegram werd gemeld) gaf weinig reden tot ontevredenheid. Reeds het vorige jaar werd dd. 25 October gemeld, dat Njilitimo-aroe-Baroeti was ingehuldigd als vorst van Rappang en de Atjehverklaring had geteekend. Rappang nam aan, een oorlogsschatting van f 60.000 op te brengen en een jaarlijksche belasting van f 7800 te betalen. Voorts werd onmiddellijk de slavernij afgeschaft en moesten de vuurwapens, in het bezit der bevolking zijnde, worden ingeleverd. Ten slotte moesten er wegen worden aangelegd. Zoo goed liepen daar de zaken, dat in het begin van dit jaar de Adja-tapparanglanden, met uitzondering van Sawietto echter, onder civiel bestuur werden gebracht, en bij een ordonnantie, die 1 Augustus jl. in werking getreden is, werd de bij ordonnantie van 31 Juli 1905 gelaste beperkte invoer voor genoemd landschap buiten werking gesteld.

Even had men reden verstoord te zijn op Rappang, toen in het begin van dit jaar niet de noodige medewerking werd ondervonden voor de levering van dragers, maar dit duurde niet lang, al was het lang genoeg om de verpleging van den troep tijdelijk in de war te sturen.

De correspondent van het Soer. Hbld. meldde in zijn laatsten hier ontvangen brief: „In het Rappangsche doen zich nog wel eens kleine strooperijen en diefstallen van ijzerdraad voor, maar dat zijn daden van roovers; politieke bedoelingen zijn daarbij niet in het spel; enz."

En nu stuit men bij het omsingelen van een kampong plotseling op een zoodanig verzet, dat we weer 'n échec te boeken hebben, en dat men moeilijk kan ontkennen, dat hier georganiseerd verzet gepleegd werd. Het is best mogelijk dat de beruchte rooverhoofdman La Sinrang, onechte zoon van den vorst van Sawieto, hierin de hand heeft.

Uit het feit, dat de marechaussees nog eens uitgezonden werden om te „verkennen", volgt wel, dat men op zulk een verzet niet had gerekend.

Oost-Indische Berichten.

(Ingezonden.)

Geachte Redactie!

Aan het hoofd van het „Koloniaal Weekblad", het orgaan van de Vereeniging „Oost en West", staat steeds met vette letters gedrukt het hoofddoel van die Vereeniging.

Het hoofddoel van onze Vereeniging is derhalve o.m. populaire kennis te verspreiden.

Als ik dat doel wèl versta, moet de te verspreiden kennis dus ook inderdaad, ons volk, in zijn waardeering over dat onbekende volk en die onbekende toestanden in Oost en West ten goede komen.

Nu viel mijn oog heden op een artikel voorkomende in het K. W. no. 37, overgenomen uit het Bat. Nieuwsblad onder 't opschrift „Een kijkje op Inlandsche zeden".

Door deze klakkelooze overname van een „schandaal" bericht (dat als bladvulling van een te Batavia verschijnend dagblad geen aanstoot geeft), verleent de Redactie van ons K. W. daaraan een „étiquette" als zou zoo'n gebeurtenis een deel zijn van „'s lands wijs 's lands eer" op Java.

Ik wensch hierbij ernstig op te komen tegen deze slordigheid (om geen ander woord te gebruiken) in het voeren van „de schaar", waardoor onwillens, populaire kennis wordt verspreid, die inderdaad, dien naam niet mag en kan dragen.

Hoe vaak hoort men ook hier in Holland dat kinderen geboren werden en worden, waarvan de ouders nog geen 9 maanden door 't burgerlijk huwelijk met elkaar vereenigd zijn, óf erger, nog in 't geheel niet wettig gehuwd.

Wie zal 't nu b.v in zijn brein krijgen, om deze in Holland veel voorkomende gevallen, in onze koloniën bekend te maken als een „kijkje op de Hollandsche zeden".

Uwe Redactie behoef ik zeker niet onder het oog te brengen dat door de Inlandsche gewoonte, dat de ouders de kinderen uithuwelijken de a.s. man en vrouw vaak elkaar voor 't eerst te zien en te spreken krijgen op den dag of avond van 't huwelijk (Jav. temonan). Gevallen als in 't Bat. Nbl. beschreven moeten dus tot de uitzonderingen gerekend worden.

Wordt zoo'n geval van een Bataviasch kampoengschandaaltje hier ook opgedischt, als een gewoon deel van de Inlandsche zeden, dan begaat men m.i. een even groote fout, als eertijds B. Veth met zijn generaliseeren van uitstekend geteekende Europeesch-Indische typen.

Ik hoop, dat in het vervolg, de met „de schaar" belaste medewerker beter op zijn uitknipsels zal letten in verband met een onzer hoofddoelen.

Hoogachtend,
Uw Dw. Dr.,
WONG TANI Sr.

15 Sept. 1906.

De geachte inzender ziet het wel een beetje duister in. Het bataviasche „kampong-schandaaltje" wordt niet geëtiquetteerd wanneer het door ons wordt overgenomen. Trouwens de pointe van het geïncrimineerde bericht ziet „Wong Tani" blijkbaar niet. Het merkwaardige was o.i. hierin te vinden: dat de jonggehuwde dame in quaestie zich eventjes tijdens het huwelijksfeest verwijderde om een jonge spruit ter wereld te brengen; iets, wat de schrijver toch ook minstens merkwaardig zal moeten noemen. Vrouwen van het Kaukasische ras zouden haar dat niet licht nadoen; tenzij men in de Karpaten gaat zoeken.

Overigens wenschen wij voor „Wong Tani" niet onder te doen in eerbied voor de uitnemende instelling van het burgerlijk huwelijk en de voortreffelijkheid van het „wettig gehuwd" zijn. (Red. Commissie.)

Een Australisch rapport over Indië. Met belangstelling namen wij kennis van den inhoud van het ons door den schrijver, den senator van het australische parlement, Stamforth Smith, toegezonden rapport over de bestuursregeling en de economische ontwikkeling der maleische staten op het schiereiland Malakka en van het eiland Java.

Den heer Stamforth Smith werd, gelijk men weet, eenige maanden geleden door de regeering van het australisch gemeenebest opgedragen, zich op de hoogte te stellen van de wijze, waarop de staten van het schiereiland Malakka en het eiland Java bestuurd werden, en van de in die landen heerschende toestanden, teneinde aldus een maatstaf te verkrijgen, voor de inrichting van het bestuur in het tot Australië behoorende gedeelte van Nieuw-Guinea, officieel aangeduid met den naam van Papoea.

Kort en zakelijk en toch vrij volledig voldoet de schrijver van het rapport aan die opdracht.

Bij hetgeen hij over Java aanteekent, kunnen wij de opmerking niet weerhouden, dat hij alles blijkbaar bezien heeft door een ambtenaarsbril, zoodat zijne beschouwingen min of meer aan eenzijdigheid lijden. Slechts hetgeen hij zegt over de gouvernements- en particuliere cultures maakt hierop een uitzondering, wat niemand zal verwonderen, die verneemt, dat hij het voorrecht mocht smaken daarbij de voorlichting

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

V.

„Nu komt het er op aan, de productiviteit van den Duitschen grond aan te toonen. Ook moeten wij den uitvoer in onze kanalen leiden. Wij leggen aan de kust factorijen aan, die Duitsche fabriekswaren inruilen voor de producten van de Inlanders: copal, caoutchouc, ivoor en copra."

Op zijn heldere, duidelijke manier rekende hij haar invoerrechten en vrachtkosten voor, en overwoog de kansen van afzet op de Europeesche markten. Daarna kwam hij op de proeven van plantagebouw.

Dietlas liet zich zeer gunstig uit over den tabaksoogst dien hij verwachtte en Krome vertelde dat de kort geleden door hem in het leven geroepen vereeniging van planters haar eersten tabaksaanplant op Duitsch gebied had aangelegd, geheel naar het model van dien van Dietlas, en dat Erich Kramer, de energieke directeur, zeer bemoedigende berichten gezonden had.

„Al deze wegen zijn zeker — maar langzaam," zeide Krome. „En daar wij, Duitschers, nog geen koloniale ervaring hebben, ontbreekt het ons aan geduld en den kapitalisten aan stoutmoedigheid. Het komt er daarom op aan, dat wij ons een dadelijke regelmatig vloeiende inkomst verzekeren als bedrijfskapitaal, en daarom moeten wij den Arabieren de in- en uitvoerrechten ontnemen — mijnenthalve voorloopig door een pachtcontract. De Arabieren hebben hier de Portugeezen verdrongen, en daarmede is de cultuur aan deze gezegende kusten ten onder gegaan. Arabische roofbouw en slavenjachten hebben al het mogelijke gedaan, om het eenmaal zoo bloeiende land in een woestenij te herscheppen. Nu moet onder Duitsch beheer een tweede, glansrijke bloeitijd komen. Men moet slechts willen, en ik wil."

Hij verhaalde vertrouwelijk, hoe hij bezig was, in alle stilte den Arabischen bestuurder voor zijne plannen te winnen.

En Maleen luisterde toe, met groote, stralende oogen.

„Beste Krome," zeide Dietlas, „je maakt mijn vrouw nog zóó fanatiek met je verhalen, dat zij eten en drinken vergeet."

Hij schonk een glas rijnwijn in.

Krome keek verschrikt.

„Heb ik dat gedaan? Neen, dat was mijn bedoeling niet! Deze tomaten zijn voortreffelijk klaargemaakt, mevrouw!"

Achter Krome stond opeens een zwarte knecht, die niet tot de bedienden van het huis behoorde.

Deze negerboden kwamen en gingen volkomen onhoorbaar op hun bloote voeten. Zij lieten zich niet aandienen, zij drongen eenvoudig overal binnen, als de lucht en de zonnestofjes. Zonder dat men ze hoorde komen, stonden zij plotseling voor u.

„De dienstbare geesten van de Duizend en één nacht," dacht Maleen.

Deze behoorde tot den Engelschen postdienst, en bracht een telegram.

Krome scheurde den gelen omslag open met de woorden: „Over een jaar hebben wij onze eigen post- en telegraafkantoren."

Daarop verdiepte hij zich in de studie van den inhoud, die in cijferschrift gesteld was, en fronste even het voorhoofd.

De bode verdween.

„Als de heeren in Berlijn niet spoedig inzien, dat men mij hier de handen vrij moet laten," zeide hij, „dan zal men iederen stap, dien wij hier voorwaarts doen, in twee schreden achterwaarts veranderen. Die verwenschte halfheid! Laten zij mij iets toevertrouwen, of het niet doen. En als zij het niet doen laten zij mij dan ook niet zulk een verantwoordelijken post geven."

„Ja," zeide Dietlas ironisch, „wat wij hier doen, kan nu eenmaal niet deugen, als het niet tot de kleinste kleinigheidjes aan de groene tafel is uitgeplozen."

Hij had den grimmigen haat van den man der praktijk tegen bureaucratie en schrijverij.

„Ten slotte beslissen de feiten," meende Krome.

„Een feit is het, dat zij ons met hun verwloekte pennelikkerswijsheid al onze resultaten in de kiem dreigen te verstikken. Zij kunnen het maar niet over zich verkrijgen, een volwassen, verstandig mensch nu eens rustig aan zichzelf over te laten."

Krome lachte.

„Zij moeten," mijn waarde Dietlas. Als het Duitsche Rijk niet van den rang van groote mogendheid afstand wil doen, dan moet het zich koloniën scheppen. En als het koloniën wil hebben, dan moet het die nemen en beheerschen. Dat loopt evenwel niet zoo vlot, als het afkondigen van een wet.

Dietlas lachte instemmend.

„Ik wou, dat het heele pennelikkersrommeltje in hun eigen inkt verdronk," zeide hij ruw.

Men ging tot het dessert over, dat uit bananen, oranjeappels en gerechtjes van kokosnoot bestond. Dietlas schonk daarbij ouden port.

Maleen schilde een banaan en schoof haar man het schoteltje toe. Zij gevoelde zich den geheelen tijd

het schoteltje toe. Zij voelde zich den geheelen tijd eenigszins schuldig tegenover hem.

„Hartje!" zeide hij met een teederen blik.

Krome stond op en liep met snelle schreden, zooals zijn gewoonte was, heen en weer.

„Ik voel en weet," zeide hij zeer beslist, „dat ik de hoedanigheden heb, om hier een Duitsche heerschappij te vestigen. Ik verlang verder niets, dan dat men mij de gelegenheid laat, de zaak op mijn eigen manier te regelen. Sinds wij langzamerhand wezenlijk iets zijn gaan beteekenen, bemoeien de heeren van de groene tafel zich met ieder wissewasje. Als men mij bij iederen gewaagden stap halt toeroept, dan dwingt men mij eenvoudig tot gehoorzaamheid. Met theorieën maakt men geen kolonie. Ik ga den weg, dien ik voor den rechten houd, met of zonder hun welnemen. Zij kunnen mij misschien door hun overmacht van de baan dringen, maar naar hun goeddunken buigen, dat kunnen zij Ralf Krome niet."

Maleen's sprekende blik volgde hem bij zijn wandeling op en neer. Haar ziel lag in haar oogen.

De zwarten namen het ooft weg en brachten kopjes koffie op tafel.

De aardige kopjes, het zilveren roomkannetje en suikerschaaltje, waarop het wapen der Waltrons gegraveerd was, de gouden koffielepeltjes, de geborduurde tafellooper, het ensemble dezer sierlijke kleinigheden, gaf een wending aan de gedachten van Krome.

„Dat ziet er nu toch weer eens uit, als in een gezellig Duitsch tehuis," zeide hij vroolijk.

„Wacht eens even!" riep Dietlas. „Nu zal ik eens iets halen, dat „nie dagewesen" is."

Hij ging naar zijn werkkamer.

Maleen en Krome bleven eenige oogenblikken alleen. Dit voelden beiden.

„Zal ik er wat room in doen?" vroeg Maleen.

„Als u zoo goed wil zijn."

Is 't zoo goed?

„Ik dank u zeer."

Zij schoof hem het suikerschaaltje toe. „Als 't u belieft."

Beiden waren buitengewoon vormelijk.

Dietlas kwam terug. Hij droeg iets op een blad van Indisch koper: iets, dat er als tabak uitzag en iets bruins, dat naar papier geleek.

„Ziet hier het eerste gefermenteerde dekblad en de eerste gesneden tabak van de eerste Duitsche plantage," zeide hij trots.

Welk een verrukking! Een stukje toekomst! Deze eerste opbrengst van den eersten aanleg der zich nog in embryonischen toestand bevindende Duitsche kolonie — dat was wel iets bezienswaardigs!

Met kinderlijk genoegen zetten de heeren zich aan het sigarendraaien. Krome kende er niets van. Maar Dietlas bewees hier ook weer zijn uitnemende handigheid en praktischen zin.

„Maar ik moet toch ook van „onze" tabak rooken!" verklaarde Maleen.

„Neen, mijn kind, blijf jij maar bij je cigaretten. Voor jou is dit niets. — Zij heeft namelijk hier eerst rooken geleerd."

Krome glimlachte.

„Eigenlijk is het verkeerd, wanneer dames rooken. Maar waarlijk, als echtgenoote van een Duitsch tabaksplanter in onze kolonie — dat is een heel bijzonder geval."

Op dit oogenblik verscheen voor den tweeden keer een bode met een briefje. Ditmaal was het een plantage-arbeider, en het briefje was voor Dietlas.

Deze las het door en stond op.

„Sichard ligt ernstig ziek aan de koorts, schrijft Jördens me daar. Ik zal hem maar dadelijk naar het hospitaal brengen."

„Laat hem maar liever buiten," ried Krome. „Hij wordt buiten even goed weer gezond als in het ziekenhuis."

„Neen, de woningen buiten zijn laag en ongezond. Er is daar ook niemand, die naar hem omzien kan."

„Hoe wil je op dit uur, in den nacht, een zieke transporteeren?" vraagde Maleen bezorgd.

„Dat moet geschikt worden," zeide hij eenvoudig. „Goeden nacht dus. Neem mij niet kwalijk, Krome. Drinken jelui maar rustig je koffie en laat je niet storen. Misschien vind ik je straks nog wel hier."

„Dat zeker niet," sprak Krome.

Dietlas liep de trap af.

Maleen ging naar de slaapkamer en bepakte Tsjekanajo met wollen dekens en plaids. De nacht was warm genoeg, maar zij bedacht, dat koortslijders dikwijls huiverig zijn.

Beneden spande Dietlas zelf den Arabischen hengst in. Tsjekanajo bracht hem de dekens.

Maleen ging langzaam naar haar gast terug. Zij vond hem over zijn dépêche gebogen. Hij keek op — anders dan tot hier toe. Zoo had hij zich dus den geheelen tijd tegenover haar een zekeren dwang opgelegd? Eerst nu scheen hij zich geheel vrij te maken. Waarom dat? Was er dan iets te verbergen? Voor George?

Die gedachte maakte haar beklemd.

Hij nam nu weer den ouden toon aan van zeer intiem vriendschappelijk vertrouwen, en verklaarde haar het geheimschrift van het telegram.

Zij boog zich over het kleine papier; hij zat en zij stond nog.

„Morgen moet ik mijn afwijzend antwoord motiveeren. Mag ik u de minute zenden, om eens door te zien, eer ik ze postklaar laat maken? Ik zou gaarne

uw oordeel er over vernemen."

Zij kreeg een diepe blos.

„Mijn oordeel kan voor u toch maar weinig beteekenis hebben."

„Het heeft heel veel beteekenis voor mij," wierp hij tegen. „Een hoofdschudden of schouderophalen van u brengt mij tot nadenken, en uw instemming geeft mij de overtuiging dat ik gelijk heb."

Zij was zóó geagiteerd, dat zij niet spreken kon.

„U voelt en denkt even logisch," ging hij voort. „Dikwijls geloof ik, dat u eigenlijk geen gebreken hebt."

Nu lachte zij.

„Of ik gebreken heb!"

Zij was nu weer op haar plaats aan tafel gaan zitten. Hij keek haar ernstig en nadenkend aan.

„Zoo dikwijls ik tegenwoordig uitga," merkte hij op na een korte stilte, „verheug ik mij over de mogelijkheid, u te zullen ontmoeten."

Het klonk, of hij tot zichzelf sprak. Het was niet, dat hij haar iets vleiends wilde zeggen, het was dat hij met onbestemde verwondering een nieuwe gewaarwording constateerde in zijn gemoed.

Zij had kunnen antwoorden: „En mij is dit vreemde land een tehuis, omdat jij hier bent."

Doch zij zweeg.

Hij keek naar de klok en stond op.

„Ik moet nog afspreken met de heeren, die morgen op marsch gaan," zeide hij.

Snel nam hij afscheid.

Zij bleef alleen zitten aan de groote tafel, steunde het hoofd met de beide handen en zeide zacht voor zich heen: „O, mijn God — o, mijn God!" . . .

. . . .

Zij merkte niet, dat de tijd omvloog, onbewegelijk bleef zij aan de eettafel zitten, met het hoofd in de handen,t otdat de hoefslag van een rijtuigpaard haar uit haar mijmering wekte.

Zij stond op en ging naar een open venster.

De maan bescheen de lagune, die de stad in twee gelijke helften verdeelde, en op de oude lange karavanenbrug. Alle schaduwen lagen inktzwart naast het blauwwitte licht. Tegen den hemel teekenden zich de fraaie, lange lijnen van eenige palmen duidelijk af.

Aan de overzijde van de lagune, in de negerwijk, vierden de zwarten een van hun luidruchtige dansfeesten. Zweeg de krijschende muziek en de trommelslag voor een oogenblik, dan huilden de wilde honden in koor, als hongerige wolven.

Nu rolde het rijtuig over de hobbelige straat voorbij.

Zij herkende George heel duidelijk. Hij hield in de eene hand de teugels, met den anderen, vrijen arm omvatte hij een in plaids gewikkelde, ineengedoken gestalte.

„Goede man!" dacht Maleen. „Hij moet kunnen steunen en zorgen om lief te hebben, en die hij liefheeft kan hij slechts als zwak en steunbehoevend beschouwen. Voor den ander zijn slechts vrienden die degelijke, vastberaden menschen, die hem hielpen.

Daar kwam een man de bochtige straat door. Aan den krachtigen tred herkende zij den Europeaan. Zoo stapt geen kleurling.

Toen hoorde zij hem luid en vroolijk den Torgauer marsch fluiten. Daaraan wist zij, dat het haar broer was. Zijn stap en zijn fluiten werkten als Noordenlucht op haar. De nachtspooksels waren verdwenen.

Diep ademend ging zij hem tot de trap tegemoet.

„George komt ook dadelijk," zeide Rainer. „Ik trof hem juist bij het hospitaal. Sichard zal er wel aan heengaan."

„Zou je denken?"

„Ja. Totdat wij ons geacclimatiseerd hebben of het vergif hier nit den bodem gehaald hebben om zoo te zeggen, zal nog menig onzer het loodje er bij neer moeten leggen. Het komende geslacht zal het al wat beter hebben."

Hij was eenigszins somber gestemd.

„Neem nog een glaasje wijn," stelde zij voor. „Dan wachten wij samen op George.

Ja, dat vond hij goed.

„Van avond, toen ik van hier naar de Duitsche club ging" vertelde hij, „lag mij een schurftige hond in den weg, zoo'n verwaarloosde, half wilde. Ik stiet hem met den voet aan, om den weg vrij te kunnen krijgen. Toen kroop het arme, voor drie kwarrt verhongerde beest met moeite een weinig ter zijde en zag mij aan. — Ik kan den blik van dat dier maar niet vergeten.

Zoo was Rainer.

Zichzelf en een geheele kolonne in de lucht te laten vliegen, daar zag hij niets in, als de eer op het spel stond. Maar de blik van een zieken hond kon zijn geheelen avond bederven.

„Ik wil uitgaan," zeide Maleen den volgenden morgen tot haar zwarten dienaar Abdallah.

Abdallah haalde terstond haar parasol, hoed en handschoenen, en nam zelf zijn ebbenhouten stok in de hand.

Zij had dien morgen strijd gevoerd, om op dit uur te mogen gaan wandelen.

George vond het niet goed, dat zij zich vóór vier uur 's middags aan de brandende zon blaatstelde, en tòt nu toe had zij het dan ook niet gedaan. Vandaag echter verlangde zij zeer beslist, eens naar het hospitaal der Fransche nonnen te gaan, om persoonlijk naar den toestand van den zieken plantage-opzichter te informeeren.

(Wordt vervolgd).

te genieten van den directeur van het departement van landbouw, professor Treub. Uit het rapport blijkt dat de hulp en de voorlichting, van professor Treub genoten, door den rapporteur op bijzonder hoogen prijs zijn gesteld, want de heer Smith zegt, dat hij zich gedrongen gevoelt uitdrukking te geven aan de groote verplichting, die hij gevoelt tegenover zijn geleerden mentor, dien hij noemt: misschien de grootste nu levende autoriteit op het gebied van tropische cultures. (J a v a b o d e).

Er komt nog steeds geen einde aan het geknoei van z.g. makelaars aan het **pandhuis te Buitenzorg**, schrijft het B a t. N b l.

Die „makelaars" zijn menschen, inlanders, die hun bemiddeling aanbieden voor het in pand geven of lossen van goederen. Zij schijnen goede vrienden te hebben onder het inlandsch personeel van het pandhuis, danken daaraan dat zij altijd het eerst worden geholpen en eischen, op grond hiervan, tien pct. commissieloon voor hun bemoeienis. De arme desaman, die van palen ver komt om wat geld, kan soms twee dagen wachten eer hij geholpen wordt als hij geen „makelaar" in den arm neemt.

Letterknechterij. Men kent het strikt verbod aan administrateurs en geëmployeerden van den pandhuisdienst om zich op geenerlei wijze, buiten hun bediening, in te laten met inpandgeving of het lossen van goederen. Zij mogen zelfs geen goederen van familieleden in pand nemen, een bepaling waarmee inbreuk wordt gemaakt op de vrijheid van het publiek om zijn goed te beleenen waar het zelf verkiest.

Tot welke vreemde consequenties deze door ongerechtvaardigd wantrouwen ingegeven orders aanleiding kunnen geven, moge uit het volgende blijken.

Een dame, woonachtig te Tjiandjoer, en in tijdelijke geldverlegenheid verkeerend, beleende eenige goederen. Kort daarop vertrok zij naar Meester Cornelis en zond van daar, onder aangeteekend couvert, aan den administrateur van het pandhuis, in zijn kwaliteit als zoodanig, het pandbriefje en de verschuldigde hoofdsom plus rente met verzoek haar goed in te lossen en aan haar adres op te zenden. De kosten daarvoor maakte zij tevens over. Maar de administrateur zond haar het geld terug, omdat „in dergelijke zaken nimmer de tusschenkomst van het personeel mag worden verleend".

Dit is nu toch zeker wel je reinste letterknechterij!

De dame wendde zich nu tot het hoofdbureau van den pandhuisdienst. De chef was er niet; in zijn plaats waren twee inspecteurs die den administrateur volkomen gelijk gaven. De betrokkene had dan maar, vóór zij uit Tjiandjoer vertrok, orde op haar zaken moeten stellen, heette het; en er schoot niets anders over dan dat zij óf zelf naar Tjiandjoer ging óf een ander met de lossing belastte.

(B a t. N w s b l.).

De uniform-kwestie. Met den 1en Januari gaat, zegt de L o c o m o t i e f, naar men weet, de order in, dat geen der militairen beneden den rang van officier in burgerkleeding zich in het openbaar mag vertoonen, zoodat dus ook de adjudanten-onderofficier op maandelijksch traktement en daarmee gelijkstaanden in uniform moeten verschijnen. Hoewel al velen dat min of meer onaangenaam vinden, is het voor de opzichters der genie bepaald ondoenlijk. Men bedenke, dat die personen van 's morgens tot 's middags 4 à 5 uur in de brandende zon moeten staan om toezicht te houden op de werkzaamheden. Door de opzichters der genie is reeds een verzoekschrift ingediend, dat voor hen een uitzondering gemaakt worde of hen toegestaan wordt een wit uniform te dragen. Door den chef van het wapen der genie is echter dit request van een ongunstig advies voorzien. Blijft bepaald, dat de genie-opzichters hun werk moeten verrichten, in de zon, in hun serge-pakeans, dan voorzien we een menigte gevallen van ziekmelden. En de stemming in het leger wordt er niet beter op, meent het blad.

Meten met twee maten. Een der jongelieden, die dit jaar in het examen voor de koninklijke militaire academie slaagde, te Soerabaja woonachtig, ontving eerst 12 Augustus vanwege het departement van oorlog de mededeeling, dat hij was toegelaten en tevens de opdracht om zich reeds Maandag daarop voor de groote reis in te schepen.

Als men nu nagaat, dat het examen reeds medio Juni was afgeloopen, en dat niemand anders dan de indische legerautoriteiten hebben te beslissien, of iemand al of niet is geslaagd, dan heeft men hier een ergerlijke nalatigheid gepleegd. Men moet hierbij wel bedenken, dat voor het vertrek nog twee notarieele stukken moeten worden opgemaakt en aan die kostbare papieren begint men niet, als men niet zeker weet ze noodig te hebben. Wij spreken nog niet eens van het onkiesche om iemand met zulk een korte aankondiging uit den kring zijner familie te halen. (B a t. N w s b l.).

Oorlogsmaterialen. In een bespreking van de oorlogsmaterialen bij onze infanterie, in het B a t. N w b l. werd o.m. gezegd:

„Minder goed in orde bleken dezer dagen andere equipementstukken der Bali-troepen te zijn. Van de nog niet lang aan de inlanders uitgereikte schoenen was meer dan 25 procent na twee of drie malen gebruikt te zijn, reeds stuk, waarbij bleek, dat zij van inferieure, verlegen materialen waren vervaardigd."

Naar het blad thans van bevoegde zijde wordt medegedeeld, is deze voorstelling niet juist. De zaak is deze; te Meester Cornelis zijn 1215 paar zeildoeksche rijgschoenen verstrekt; hiervan zijn, wegens zoolgebreken, 25 paar verwisseld, waaronder zes paar waren, die niet verwisseld hadden mogen worden.

Een Rijk Geschenk. Mevrouw S., die zoo welwillend verschillende rollen in de voorstellingen van het Haarlemsch tooneel op zich genomen heeft en nog zal nemen, heeft als blijk van erkentelijkheid en waardeering van Louis Bouwmeester een fijn gouden dameshorloge met gouden halsketting in etui ontvangen. Een rijk geschenk inderdaad.

Naar wij vernemen, schrijft het N i e u w s v. d. D a g, heeft Louis Bouwmeester zich verplicht gezien aan de dames V. en B. ontslag te geven. Veel verlies is het voor het gezelschap gelukkig niet.

Welsprekende cijfers. Uit den staat aangevende de opbrengst van het vervoer op de lijnen geëxploiteerd door de Ned. Indische spoorweg Mij. over Mei 1906, ontleenen wij de volgende cijfers:

De opbrengst van de lijn Batavia-Buitenzorg bedroeg in die maand f 62.284.58 of f 35.88 per dagkilometer. In Mei 1905 waren de overeenkomstige bedragen f 95.140.89 en f 54.80.

De lijn Padalarang Krawang werd, naar men weet, den 2en Mei ll. geopend.

Journalistiek. Dezer dagen deelden wij mede dat de heer J. F. Scheltema, oud-redacteur van het B a t. N i e u w s b l a d, m a s t e r o f a r t s en als lid van de American Oriental Society, binnenkort te Batavia wordt verwacht uit Egypte, waar hij het laatst vertoefde.

Het S o e r. B b l. kan hieraan de mededeeling toevoegen, dat niet onwaarschijnlijk de heer Scheltema te Semarang een courant zal oprichten om de door de S e m. C o u r a n t gelaten leemte te vullen.

Als oud-redacteur van de L o c o m o t i e f is de heer Scheltema ook in Midden-Java nog algemeen bekend.

Veepest? Het is een zeer ernstig bericht dat ons bereikt, schrijft het B a t. N w s b l. Te Manggar de hoofdplaats van het gelijknamige district op Billiton moet volgens een telegram van den assistent-resident vermoedelijk veepest zijn uitgebroken. Maatregelen zijn getroffen tot verhindering van den uitvoer van vee van Manggar. Ook van geheel Billiton? Indien dit niet het geval is, is elke verbodsbepaling doelloos.

Semarangsche gemeentebelangen. De assistent-resident van Semarang, de heer R. A. Priester, is van zijn uitstapje naar Batavia teruggekeerd. Het is niet vruchteloos geweest en de L o c o m o t i e f weet het volgende mede te deelen als resultaat der met verschillende departementschefs gevoerde gesprekken:

Den heer Priester is opgedragen te ontwerpen een schema voor de overdracht van alle politiezorg aan de gemeenten, te Batavia, Semarang en Soerabaja. Dit zou kunnen geschieden met ingang van Januari 1908. Uit de algemeene kas zal een bedrag beschikbaar worden gesteld, noodig voor een volledige uitvoering van de definitieve politie-reorganisatie, voor de omzetting van rijks- in gemeente-politie.

Voorts bestaat bij de raadgevers der regeering geen bezwaar tegen het plan Scheltema en de uitvoering van het ontwerp voor den aanleg van de waterleiding van Oengaran door de gemeente. Van regeeringswege zal een ingenieur van den waterstaat worden benoemd, belast met de hoofdleiding van het werk naast de vervulling zijner gewone functiën. De gemeente moet evenwel zelf het geld daarvoor vinden.

Het bedrag, benoodigd voor den bouw der waterleiding, wordt begroot op 8 ton. Reeds vroeger vernam het blad, dat te Semarang 6 van die 8 ton reeds „gevonden" waren tegen een zeer matige rente.

Aan den heer Priester, die te veel werk heeft te verrichten, zullen slechts de functiën van raadsvoorzitter en politiehoofd worden opgedragen. Men heeft de wenschelijkheid erkend van een benoeming van een afzonderlijken voorzitter van den gemeenteraad maar daarvoor zou een zaakkundigen, hoog bezoldigden functionaris uit Nederland betrokken moeten worden wat te duur zou uitkomen.

Overwogen wordt een uitbreiding van de bevoegdheden van de voorzitters van de gemeenteraden, opdat kleinere zaken onttrokken kunnen worden aan de bemoeienis van den raad.

Slagvaardigheid Naar men verneemt zijn enkele, waaronder hoofd-officieren-deelnemers aan de a.s. Bali expeditie, er nog niet, zelfs niet na lang en ernstig zoeken in geslaagd zich een bruikbaar oorlogsrijpaard aan te schaffen. Bij de cavalerie luidt het wachtwoord: „niet meer te krijgen" aangezien het per jaar in maximum toegestane aantal reeds is bereikt. Wie zich nu geen ongelukkige Sandelhout van de artillerie wil aanschaffen, valt dus in particulieren aankoop, waarbij hij spoedig 600—700 gulden voor een afgericht paard moet betalen, wat de meesten niet kunnen.

De vraag is, of in dergelijke urgente gevallen waar spoed dringt, de gelegenheid niet moet bestaan om een keuze te doen uit alle paarden der cavalerie. Want het is toch heusch te gek dat een chef van den staf en een adjudant van een expeditie slecht bereden zouden zijn omdat de voorschriften geen rekening houden met buitengewone gevallen.

(B a t. N w s b l.).

Ongepaste Vriendelijkheden. In het K o l o n i a a l W e e k b l a d van 5 Juli, vestigt de heer J. L. Swart de aandacht op een engelsche illustratie („T h e S k e t c h,") waarin het portret voorkomt van den sultan van Sambas, met de mededeeling dat deze, als Kerstgeschenk, aan den Koning van Engeland eetbare vogelnestjes had aangeboden.

Terecht acht de heer Swart dit bericht bevreemdend. Met het oog op de nabijheid der engelsche bezittingen op Borneo schijnt ons deze handelwijze van onzen leenman een demonstratie, die niet onopgemerkt mag voorbijgaan, zegt het H b l. In diens contract toch staat ongetwijfeld, gelijk in alle contracten met inlandsche vorsten, dat hij zich van alle betrekkingen tot vreemde mogendheden moet onthouden.

Misschien is de zaak van zeer onschuldigen aard; maar opheldering is zeker wenschelijk meent het B a t. N w s b l.

Sport. Paarden. Uit de Straits is aangekomen de heer Hanman beroeps-handicapper, die van Batavia naar Buitenzorg is doorgereisd.

Voor de a.s. races te Buitenzorg zal van zijn diensten gebruik gemaakt worden en slaagt deze proef, dan zal getracht worden genoemden heer tegen een behoorlijke bezoldiging, waaraan dan alle renvereenigingen op Java ponds-pondsgewijze zullen deelnemen, als beroeps-handicapper voor Java aan te stellen.

Bij de training van de paarden op de Buitenzorgbaan is hij thans elken morgen tegenwoordig.

Zijn verlof goed besteed. Naar wij lezen, heeft de heer Ch. E. Jansen, thans met verlof, laatstelijk hoofdopzichter bij de fabriek der opiumregie te Batavia, zijn verloftijd goed besteed door zich te bekwamen in de electrotechniek. Hij haalde no. één van de achttien candidaten die zich hadden aangemeld voor het examen ter verkrijging van het diploma van de electrotechnische school te Amsterdam.

Duitsch Consulaat. De consul-generaal te Batavia deelt mede dat daar is aangekomen de heer Tzjaben, die aan het consulaat als adj.-consul werkzaam zal zijn.

Bevordering der Theecultuur. De resident van Pekalongan is gemachtigd om, overeenkomstig door hem vast te stellen regelen, aan inlandsche grondbezitters in de mede door hem aan te wijzen streken van zijn gewest, die op hun landrenteplichtigen en voor de theecultuur geschikten grond op rationeele wijze een theeaanplant aanleggen en onderhouden, gedurende de eerste drie jaren na den aanleg van den aanplant premiën in geld toe te kennen ten bedrage van de voor den grond verschuldigde landrente.

Een plaats gevonden. Naar de J a v a b o d e verneemt zal de luitenant-kolonel der infanterie J. P. Michielsen, die van Celebes naar het subsistentenkader te Batavia is overgeplaatst, optreden als souschef van de tweede afdeeling van het departement van oorlog ter vervanging van den luitenant-kolonel A. J. H. van Geuns die op verzoek is gepensioneerd.

West-Indië.

Suriname. De Surinaamsche bladen maken melding van verschillende belangrijke maatregelen op wetgevend gebied, ten deele reeds door de Koloniale Staten goedgekeurd.

In de eerste plaats ontleenen wij aan die bladen dat door het wetgevend lichaam der kolonie de ontwerp-verordening werd aangenomen betreffende het aangaan eener nieuwe immigratie-leening ad 1.5 millioen gulden, nu het immigratiefonds uitgeput is.

Welke diensten dit fonds aan de kolonie heeft bewezen werd in de betrekkelijke memorie van toelichting door den gouverneur in den breede uiteengezet. Wij moeten ons er toe bepalen daaruit eenige punten aan te halen.

Terwijl het bevolkingsvraagstuk sedert de emancipatie geen stap verder tot de oplossing kwam, valt sedert 1880 eene vermeerdering van het zielental der kolonie van 52476 tot 80024 in 1905 te constateeren d.i. eene vermeerdering met ruim 50 percent. In dien tijd werden 19229 britsch-Indische en 6417 nederlandsch-indische immigranten aangevoerd, terwijl resp. 6732 en 447 naar hun land terugkeerden na afloop hunner verbintenis, zoodat uit dezen hoofde een aanwas van 18467 hoofden werd verkregen. In aanmerking nemende dat de hygienische toestanden onder deze immigranten-bevolking beter en de sterfte dientengevolge lager is dan onder de inheemsche bevolking, kan gevoegelijk de vermeerdering der bevolking in het algemeen hoofdzakelijk aan dezen toevloed worden toegeschreven.

Aan deze immigranten was het ook te danken, dat de groote landbouw zich kon staande houden en ontwikkelen, welke ontwikkeling in de laatste jaren evenwel door de ziekten in de cacao-aanplantingen in belangrijke mate werd tegengegaan, terwijl naast den grooten landbouw de kleine landbouw verrees met een steeds toenemende productie van verschillende voortbrengselen — het landbouw-departement ziet nu reeds een overproductie van maïs tegemoet, waarvoor getracht wordt afzet in het buitenland te vinden.

In evenredige mate met den aanwas der bevolking stegen de in- en uitvoeren, die ter waarde van 7.317.000 gld. gemiddeld in het vierjarig tijdvak 1878/1882 in

het tijdvak 1898/1902 gemiddeld eene waarde vertegenwoordigden van 11.340.000 gld.

Een nog belangrijker toename wijst het totaal van de opbrengst der koloniale middelen aan, dat van 947.000 gld. gemiddeld in de jaren 1873/77 tot 2.079.000 gld. steeg in 1905. In aanmerking genomen dat tegenover nieuwe of verhoogde middelen, waarop ten deele de immigratie geen invloed uitoefende, afschaffing van enkele middelen stond, kan uit deze vermeerdering worden afgeleid, dat het immigratietijdperk op de koloniale inkomsten gunstigen invloed heeft uitgeoefend.

Het bestuur is dus onzes inziens alleszins gerechtigd van de nieuwe leening, die intusschen als noodzakelijke consequentie kan beschouwd worden van de nieuwe bacoven-cultuur, heel wat goeds voor de kolonie en hare kas te verwachten. Wanneer nu maar weer niet al te hard van stapel geloopen wordt om voor overigens wenschelijke, maar voor de economische welvaart niet bepaald noodige bestuursuitgaven wissels te trekken op de te verwachten meerdere inkomsten.

Twee ontwerp-verordeningen, eene daarvan ten doel hebbende aan ontduiking van het invoerrecht op sigaren paal en perk te stellen door het scheppen van nieuwe bepalingen, reeds door de Staten aangenomen, beoogen er voor te waken, dat de kolonie wat hare inkomsten betreft krijgt wat haar toekomt, bedoelde sigaren-invoer-verordening en een scheepvaartverordening.

Betreffende deze laatste troffen we in Onze West een uittreksel uit het verslag door de Koloniale Staten daarop uitgebracht. Het geldt hier de formaliteiten bij in- en uitvoer in acht te nemen, waarbij blijkbaar bij het bestuur de gedachte voorstond, dat het geen kwaad kon om maatregelen te treffen tegen frauduleuze ontduiking der invoerrechten.

Een betreurenswaardig geval van recenten datum, wettigt onzes inziens alleszins een twijfel bij het bestuur, of in de kolonie, zonder te generalizeeren, hier en daar wel het besef voldoende aanwezig is, dat smokkelhandel wel aan de betrokkenen zelf profijt verschaft, maar voor de kolonie een belangrijk schadepostje kan wezen en dies zooveel mogelijk moet worden geweerd.

De Staten hebben niet veel op met deze nieuwe verordening. Zij was niet noodig en zelfs ongewenscht, aanvullingen en wijzigingen zoo gewenscht in de oude bepalingen waren voldoende geweest, terwijl bovendien het nieuwe stuk aan duidelijkheid zou te wenschen laten. Tegen hooge boeten bij overtreding en lijfvisitatie bij vermoeden werd ook al van leer getrokken. Wij betwijfelen echter geenszins dat de Staten het bestuur zullen steunen op een weg, waarlangs een zuiveren toestand moet worden verkregen of gewaarborgd.

Het bestuur blijkt o.a. te meenen dat er opium gesmokkeld wordt; het heeft trouwens de tastbare bewijzen voor oogen gehad, dat zulks gedaan is. In het Statenverslag komt volgens Onze West te dezen aanzien het vermoeden voor, dat de afnemende invoer van opium het gevolg zou wezen van het mindere verbruik er van onder de Chineezen.

„Ofschoon in de laatste jaren eene vrijwillige immigratie van Chineezen hierheen plaats heeft en er eens zelfs een tiental hier is aangekomen, vindt men onder dezen niet één die opium schuift. Trouwens, bekend is het dat de verkoop van opium in China streng verboden is."

Waar haalden de, hier aan het woord zijnde Statenleden de, door ons gespatieerde wijsheid vandaan? Dat verbod moge tot de pia vota der chineesche hervormingspartij behooren, en het verbod om bengaalsch opium naar China uit te voeren moge door de radicalen en werklieden-afgevaardigden in het engelsch Parlement worden verlangd, op het oogenblik profiteeren mandarijnen, chineesche en engelsche importeurs nog in hooge mate van de voordeeltjes die het opiumverbruik in China hun biedt. Men is waarschijnlijk in de war met Japan, waar het verbod werkelijk bestaat.

Zijn er evenwel overigens niet andere opium-verbruikers in de kolonie dan enkel onder de Chineezen? Het opium-schuiven bestaat ook onder de Javanen, van welken landaard op het oogenblik eenige duizenden in de kolonie verblijf houden.

De quaestie van verlichting van Paramaribo houdt in de kolonie op het oogenblik nog steeds de gedachten bezig wegens het voorstel van het bestuur om gegadigden op te roepen voor de verlichting der hoofdplaats. Wij zijn het met Onze West eens dat nu waarlijk al lang genoeg gewacht is en uit verschillende aanbiedingen, buiten inschrijving gedaan, voldoende kan worden afgeleid, wat men over het geheel geneigd is te geven en verwacht te ontvangen.

Besluiten wij dit overzicht met de mededeeling dat door het bestuur eene prijsvraag is uitgeschreven voor eene populaire verhandeling betreffende de lepra en andere in de kolonie heerschende ziekten, hare verspreiding en de middelen om zich daartegen te beschermen. De antwoorden worden vóór 1 Maart 1907 bij den geneeskundigen inspecteur te Paramaribo ingewacht.

Voor het bekroonde antwoord, dat bestemd is uitgegeven te worden ten behoeve van de leerlingen der hoogste klasse van de lagere school, wordt een prijs uitgeloofd van 300 gld.

Van Vreemde Koloniën.

Excellenz Dernburg. De duitsche koloniën moeten het weer eens met 'n nieuwen directeur zien te stellen, daar de erfprins van Hohenlohe voor de verdere eer bedankt heeft, zeker niet in de laatste plaats tengevolge van de aanvallen, waaraan het duitsch koloniaal bestuur in den laatsten tijd bloot stond, waaromtrent de Deutsche Kolonial Zeitung het volgende opmerkte: „De pers eener politieke richting, die in het land nauwelijks een paar honderdduizend aanhangers vindt en juist een dozijn afgevaardigden naar den Rijksdag zendt, wordt helaas! door het duitsche volk meer dan verwacht kon worden veel gelezen, ook door aanhangers van andere partijen. Deze voor weinig geld onder het volk geworpen, met traditioneele haat tegen de deelneming van ons volk aan het koloniale streven verzadigde pers, discht haren lezers dagelijks opnieuw allerlei „schandalen" betreffende het koloniaal beheer en de koloniën op, die hetzij verzonnen, hetzij door laaghartige vijanden van den belasterde overdreven zijn. Dr. Spahn (de leider van het duitsche Centrum) wees op het voorbeeld van Engeland, waar zulke zelfverguizing geheel onmogelijk zou wezen. Helaas, is het nauwelijks te hopen, dat onze pers in den eersten tijd zal leeren, hier meer waardigheid aan den dag te leggen."

Het duitsche koloniale blad ziet hier over het hoofd, dat de hevigste aanvallen tegen het koloniaal bestuur van den laatsten tijd uitgingen juist van een lid der machtige Centrum-fractie, van den heer Erzberger, die, naar het moet voorkomen, door een elders gemakkelijk behaald ééndagssucces aangelokt, naar beter nog streeft en hiertoe in de jonge duitsche koloniën meer materiaal kan opgestapeld vinden dan elders te ontdekken valt.

De nieuwe duitsche Kolonial-Director zal dus, bij zijn streven om de alleen-succesbelovende algemeene belangstelling van het duitsche volk te erlangen, niet alleen rekening hebben te houden met de door de Kolonial Zeitung bedoelde kleine politieke fractie, maar ook met andere „koloniale hervormers", die, hoezeer ook de grondslag, waarop hunne aanvallen steunen, deze schijnen te rechtvaardigen door de hierbij betrachte tactiek, welke in hoofdzaak slechts dienstig is om een persoonlijk succes te verzekeren, het doel dat alle ware „koloniën-vrienden" beoogen voorbijschieten, en instede van de ware belangstelling, die het volk tot de zoo noodige offers bereid zal vinden, eene deelneming wekken, welke zich door den afstand van en de onbekendheid met de koloniën maar al te dikwerf uit in voor die koloniën en hare werkelijke belangen noodlottigen zin.

De houding van den duitschen Rijksdag ten opzichte van het voor de koloniën zoo uiterst gewichtige vraagstuk der verkeerswegen, waarvan de oplossing zooals Dr. Peters zich uitdrukte zich daar thans even lang laat wachten als vier duizend jaren geleden in het land der Pharao's, is ten deze een leerrijk voorbeeld van wat de „koloniale hervormers" weten te bereiken.

De vraag of het den heer Dernburg zal gelukken om voor de koloniën en hare ontwikkeling heilzaam werkzaam te zijn wordt dus in hooge mate beheerscht door die andere vraag of het hem mogelijk zal zijn, de koloniën afdoende tegen hare zoogenaamde „vrienden" te beschermen, in het duitsche volk de ware belangstelling te wekken voor en deelneming in den kolonialen arbeid, die geen dagwerk maar een werk der toekomst is.

Betrekkingen voor vrouwen in de Straits. Naar aanleiding van eene tot Weldon's Ladies Journal gerichte vraag of in het verre Oosten gelegenheid bestond voor blanke vrouwen om er behoorlijke betrekkingen te vinden, schreef de Straits Times in overeenstemming met een, aan genoemd mode-blad gezonden correspondentie uit Perak, dat het voor blanke mannen, die op hoop van zegen op eigen gelegenheid uitkomen, al moeilijk is om goed te slagen, daar de beste postjes zijn gereserveerd voor hen, die op een contract met den werkgever uitkomen. Op het oogenblik vindt men te Singapore behalve een aantal winkeljuffrouwen, die het daar uit een materieel oogpunt zeker veel beter hebben dan hare collega's in het moederland, nog als hooge zeldzaamheden in enkele handels-bureaux vrouwelijke klerken. De eersten komen dan nog uit op een contract en het Straitsblad meent dat het den luiden tehuis niet duidelijk genoeg kan worden gemaakt, dat het verre Oosten geen plaats biedt voor vrouwelijke arbeidsters, tenzij gewaarborgd door een contract.

Cholera-bestrijding te Manilla. Het schijnt dat de inenting tegen de cholera beproefd op de Philippijnen toch niet zoo'n onfeilbaar middel wordt geacht of men wil het daar toch ook wel eens met wat anders probeeren. Dr. A. Denier van het Instituut Pasteur te Parijs en Saigon kwam den 10en Augustus ll. te Manilla aan met het doel gedurende twee maanden in de kolonie te vertoeven en, nu er juist een cholera-epidemie heerscht, proeven te nemen met een, door Dr. Roux te Parijs ontdekt cholera-serum.

Dr. Denier zeide, bij aankomst te Manilla, tot een vertegenwoordiger van de Manilla Times, dat hij gedurende zijn verblijf te Saigon, sedert Mei ll., slechts weinig gelegenheid had gehad om het middel toe te passen. Er hadden zich slechts tien cholera-gevallen voorgedaan, maar in deze enkele gevallen had het serum de genezing bewerkstelligd.

Omtrent de bereiding van het serum zei de heer Denier, dat het te lang zou duren daarvan tekst en uitleg te geven. Alleen deelde hij mede, dat het van paarden gewonnen wordt.

Rijstinvoer in de Philippijnen. Evenals in andere oost-aziatische landen maakt rijst het hoofdvoedsel der bevolking van den Philippijnschen archipel uit. Er wordt echter niet genoeg verbouwd om in de behoeften der bevolking te voorzien, zoodat groote hoeveelheden moeten worden ingevoerd, 727 millioen engelsche ponden in 1904, 363 in 1905 en 302 millioen in het fiscale jaar 1906, dat den 30en Augustus ll. eindigde.

Officieel wordt deze verminderde invoer in voor den economischen toestand der kolonie gunstigen zin uitlegd. De locale productie neemt toe, heet het, vandaar dat er zooveel minder behoeft te worden ingevoerd. Maar de importeurs van Manilla tappen uit een ander vaatje en geven voor den verminderden rijst-invoer drie redenen aan: de armoede der bevolking, die nu in het binnenland van zoete aardappelen, yams en maïs leeft; de hooge invoerrechten, ten bedrage van omstreeks 1,22½ fl. per pikol; en de vrees voor Saigon-rijst — die in hoofdzaak ingevoerd wordt — als medium voor de verspreiding der beri-beri.

Gemeente-bosschen in Tongkin. Evenals elders, waar daartegen niet behoorlijk wordt gewaakt, zijn de inboorlingen van Tongkin bezig de bosschen van hun land uit te roeien, zonder voor nieuwe aanplantingen zorg te dragen. In verband met de wenschelijkheid dat de bevolking ook voor de veeteelt over de noodige terreinen beschikt, heeft de tijdelijke resident superieur van Tongkin, Grolean, eene aanschrijving gezonden aan de verschillende residenten in zijn gewest, waarin onder bijvoeging van het verzoek ten spoedigste voor de uitvoering zorg te dragen, het volgende wordt voorgeschreven:

Aan elk dorp zullen in eigendom of vruchtgebruik worden toegewezen eene boschstrook en een gemeene weide, voldoende voor de behoeften der bevolking en eventueel ook, hetzij kosteloos, hetzij tegen geringe vergoeding, voor de behoeften der plaatselijke openbare diensten.

De wijze waarop dat zal geschieden kan natuurlijk niet overal dezelfde zijn. In boschrijke streken zal het voldoende wezen de aan te wijzen stroken te begrenzen; elders zal het een werk van langer duur zijn, door reboisatie, die daartoe noodig is.

Bij de aanwijzing der terreinen moet er op gerekend worden, dat één hectare bosch vier kubieke meters hout 's jaars oplevert, terwijl de behoeften der bevolking op twee kubieke meters 's jaars per hoofd zouden kunnen worden gesteld.

Ongetwijfeld een nuttige maatregel, die bovendien het voordeel heeft goedkoop te wezen, daar alle te verrichten arbeid blijkbaar kosteloos door de bevolking zal moeten worden verricht. De heer Glorean legt toch in zijne circulaire er den nadruk op dat het doel zonder daaraan iets ten koste te leggen zal worden bereikt.

Hier is, dunkt ons, een voorbeeld van het nut, dat met de dikwerf gesmade heerendiensten kan worden gesticht. Moesten de Tongkineezen wachten totdat de hiervoor geschetste maatregel in betaalden arbeid zou kunnen worden uitgevoerd, dan zouden ze nog ettelijke jaren daarop moeten wachten.

Ambtenaars-zorgen in Engelsch-Indië. De Pioneer van Allahabad in Engelsch-Indië bevatte in het nummer van den 18en Augustus ll. het schrijven van een ambtenaar in de provincie Oost-Bengalen en Assam, waarin, naar aanleiding van het aan sir Bampfylde Fuller verleend ontslag, geprotesteerd wordt tegen de behandeling van dezen hoofdambtenaar door het gouvernement.

De schrijver zegt dat de heele agitatie in de provincie zelve uitgaat van inlandsche advokaten en rechtsgeleerden, schoolmeesters met hunne leerlingen, en die landeigenaars, die om redenen van maatschappelijken aard uit vrees voor boycot zich genoodzaakt zien bij de beweging aan te sluiten, waarbij alles naar de pijpen van de leiders te Calcutta danst.

Alle ambtenaren, zoowel inlandsche als engelsche, zijn bij de uitoefening van hun plichten blootgesteld aan overlast en beleedigingen. „Zijn wij Engelschen, dan beleedigt men onze vrouwen in het openbaar; deze heeren spuwen op den grond wanneer wij voorbijgaan, en werpen ons met kluiten en steenen, wanneer dat zonder gevaar voor henzelven kan geschieden. Zijn wij Indiërs dan treft ons de strengste maatschappelijke boycot, wanneer wij onzen plicht vervullen; men belet ons onze dochters uit te huwelijken, belastert ons in het openbaar op de laagste wijze; en alle kunstgrepen worden aangewend om onze naaste vrienden en bloedverwanten van ons te vervreemden."

„Een boosaardige perscampagne", gaat schrijver voort, „is tegen ons allen, zonder onderscheid gericht, terwijl voortdurend civiele en crimineele zaken tegen ons aanhangig worden gemaakt, en gemeenlijk ingetrokken worden, wanneer zij genoeg last en onaangenaamheden hebben veroorzaakt om de zwakke broeders onder ons te intimideeren. Tegelijk worden wij in het Parlement aangevallen door een bende ernstige onderzoekers — die heeren meegerekend, die met ons in Indië hebbende gediend, hun teleurgestelde eerzucht trachten te stillen door hun eigen nest te be-

vuilen — over quaesties veeltijds op belachelijke aantijgingen gegrond, maar zoo opgesteld alsof onbetwistbare feiten daaraan ten grondslag lagen."

Tegen al deze aanvallen staat de ambtenaar zoo goed als weerloos, waar zelfs de officieele rapporten, waarin de laster op de kaak gesteld wordt, in de archieven begraven blijven, terwijl de leugens als onweersproken feiten in de geschiedenis worden geboekstaafd.

Onder de hevigste agitators in Oost-Bengalen treft men de voor hun volk slechtste landheeren aan, maar laat het bestuur het niet wagen tegen dezen op te treden en hun doen en laten te controleeren — een storm in de inlandsche pers zou daartegen opgaan. Onder die landeigenaren zijn er die hunne inteekeningen voor zoogenaamde nationale fondsen uit de opgezetenen persen door het heffen van bijzondere belastingen.

„Wij zelven vreezen niet", besluit de schrijver, „dat de ambtenaren in de provincie, Indiërs noch Engelschen, aan hun roep ontrouw zullen worden, of hun plicht verzaken. Onze traditiën verbieden dat, en onze hoop is daartoe te sterk, dat eenmaal het recht zal zegevieren. Maar het is goed dat het publiek, dat wij dienen, er kennis van krijgt, hoe zeer wij worden beproefd, en hoezeer wij de ernstige onrechtvaardigheid gevoelen, die onzen chef te beurt viel."

Kaffers en Britsch-Indiërs. Tot de middeltjes die de Rand-magnaten en hunne adepten aanwendden om het engelsche publiek voor hun oorlog warm te maken, behoorde ook het schijnheilig gedoe over de behandeling der Kaffers en andere niet-blanken in de Boeren-republiek. Onder het engelsch regime is de toestand vrijwel onveranderd gebleven en nu onlangs is door den Wetgevenden Raad een ordonnantie aangenomen, die de registratie voorschrijft van alle Aziaten.

In een groote meeting te Johannesburg is door de Britsch-Indiërs aldaar tegen deze ordonnantie geprotesteerd, waardoor zij nog beneden de Kaffers zouden komen te staan. Een deputatie zal te Londen intrekking dezer ordonnantie komen vragen en helpt dit niet, dan is lijdelijk verzet te wachten en zullen de luitjes zich in de gevangenis laten opsluiten, totdat de begenadiging van den koning-keizer hen daaruit verlost.

Onze koloniale politiek in Baroda. Aan de in de Nieuwe Cour. verschijnende reisindrukken van Maurits Wagenvoort in Engelsch-Indië ontleenen wij het volgende interessante gesprek:

„Onder het eten werd, ofschoon dat geen Oostersch gebruik is, veel gesproken: weer over Parijs, dan over landbouw, waarvoor zich de neef des Maharadjahs, Kasji-rao zeer zeide te interesseeren, nl. landbouw op groote schaal. Toen vroeg ik hem of hij wel eens op Java geweest was, maar dat was klaarblijkelijk aan het kwade adres. Hij verafschuwde, zeide hij, en hij verontschuldigde zich over zijn openhartigheid, ons koloniale systeem, dat den Javaan zelfs niet de vrijheid laat zich in het Hollandsch of eenige andere Europeesche taal uit te spreken. En ons cultuurstelsel! De menschen te dwingen dit of dat te verbouwen. O, hij was daar zeer tegen.

Ik antwoordde „tot mijn spijt moet ik zeggen, dat ik door eigen ervaring niets van ons koloniale werk afweet, maar ons cultuurstelsel wordt zeker niet met die gestrengheid toegepast, die u denkt. Let wel: indien onze wijze van Insulinde te besturen zoo drukkend is, als u het zegt, dat het is, dan wil ik dat niet verdedigen: ik werp het van mij, en wil er niets mee te maken hebben. Maar ik geloof niet, dat het zoo drukkend is. Althans vele Europeanen, niet Hollanders, Engelschen ook, hebben ons koloniaal beheer zeer gunstig beoordeeld."

„Ik geloof het gaarne", antwoordde de rao, ietwat spottend, „die Europeanen, komen daar allen min of meer ten gunste bevooroordeeld voor het werk hunner mede-Europeanen, en zij zien uw „schilderij" door Europeesche oogen. Maar ik zie het van een anderen kant, van de zijde van den inlander, en daar is het minder mooi!"

„Toch zijn er nooit of zelden hongersnooden geweest, zooals hier in Indië, zei ik, en de bevolking is er in een eeuw ontzaglijk toegenomen."

„Wat de hongersnooden betreft", gaf mijn Indische tafelgenoot terug, „het klimaat en de bodem van Java zijn onvergelijkelijk gunstig. En het getal der bevolking: vroeger werd het land geregeerd door indische vorsten, die altijd met elkaar in oorlog waren. Dat is onder uw bestuur anders geworden."

„Dus er is toch nog wel iets goeds in ons bestuur?"

„Zeker, de slechte zaak heeft een goede kern."

„U spreekt, merkte ik op, u nogal streng uit over ons koloniaal bestuur. Zou u ook zoo vrij spreken over het Engelsche?"

„Hoho! bracht de heer Poloftzof in het midden: „wij bewegen ons op een vulkaan!"

De prins zat zwijgend op zijn gouden bord te kijken. „Ongetwijfeld", antwoordde de rao, „waarom niet?" Maar daar praatte hij toch niet op door, en ik drong er niet opaan."

Valt het niet te betreuren, dat de heer W. niet beter in staat was den rao in te lichten omtrent de slechte zaak, die zeker met hare gebreken den toets der vergelijking met het beheer van Engelsch-Indië gevoegelijk kan doorstaan?

Uit de, door den rao voor zijn afschuw aangevoerde punten blijkt hoezeer zijn engelsche leermeesters er op bedacht zijn om nog steeds onze oude misvattingen en fouten, waarop wij sedert teruggekomen zijn of doende zijn terug te komen, tegen onze koloniale politiek uit te spelen.

Boekbespreking.

Konden wij verleden week met ingenomenheid melding maken van J. A. Loeber's belangrijke verhandeling over het Indisch Bamboe-Ornament, verschenen in Het Huis, het doet ons genoegen thans weder de aandacht te kunnen vestigen op een zeer lezenswaardig artikel over een tak van Nederlandsch-Indische Kunstnijverheid, die nog lang niet genoeg gekend en gewaardeerd wordt nl. **Het Sangireesche Kofo-Weefsel**, van de hand van ***Martine Jonnet*** in de jongste aflevering van Elseviers Maandschrift.

Na eene korte inleiding betreffende de wording van het Indonesische ornament in het algemeen, gaat de schrijfster over tot de uiteenzetting van de bereiding der grondstof, o.a. opmerkende:

„De grondstof wordt verkregen uit de Musea textilis, een soort pisang. Voornamelijk op de Philippijnen wordt ze veel gekweekt. Uit de bast wordt het bekende Manilla-touw bereid. Ook in onze bezittingen groeit deze plant. In het wild treft men ze aan o. a. op de Sangir- en Talauteilanden. Ze heet daar hoté en in de Minahassa kofo. Onder den laatsten naam is ze meer algemeen bekend. Rumphius (zie Amboinsch Kruidboek V bl. 139) vertelt ons al in 1695, hoe op Mindanaoe en Sangir: „de inwoonders uyt de velletjes van den stam dunne draden maken, waarvan zij tweederley stofjes weven, beide Coffo genaamt."

In twee jaar tijds is de plant geschikt, om er goede vezels uit te bereiden. De stam wordt vlak boven den grond afgehouwen en van de kroon ontdaan, overlangs in reepen gescheurd. Na droging van 1 à 2 dagen wordt de vezelstof er uit afgescheiden. Het eenvoudig bamboe-toestel, waarmede dit gebeurt (de kakahurang) is bij Van Eeden afgebeeld."

Wat het weven zelf aangaat, wordt verwezen naar hetgeen hieromtrent door Loeber geschreven werd in het desbetreffend Bulletin van het Koloniaal Museum, terwijl omtrent de geschiedenis dezer kunst verder wordt opgemerkt:

„De historie dezer bijzondere kunst ligt helaas volslagen in het duister. Wel weten we, dat die geboorte eeuwen geleden moet hebben plaats gehad. Het bewijs daarvoor levert de rijkdom van vormen, en het veelvuldig reppen van kofo-weven in de volkssprookjes.

Aardig is de sage omtrent het ontstaan van het eerste patroon.

Het Heidensch deel der bevolking gelooft nog aan het groeien van een wonderboom in de maan. Op zekeren dag vielen er bladeren van dien boom op de aarde. De Sangireesche vrouwen weefden daarvan het eerste kofo-patroon.

Ook beweert men, dat de vrouwen patronen teekenen naar alles, wat ze om zich heen zien, en gaarne 's avonds naar den horizont in zee zitten te kijken. Ze zien dan in de wolkvormen patronen voor hare weefsels.

Opmerkelijk dat de volkslegende de ontdekkingen der Europeesche geleerden staaft.

De grofste vezels dienen tot het weven van vischnetten en het knoopen van draagbanden. Van de fijnere soorten weeft men gordijnen, sarongs en baadjes (laku). Het allerfijnste weefsel heet mendu.

Een bijzondere vorm daarvan is de laku menandu (mendu?) een danskleed, dat nog maar zeer zelden bij Heidensche offerfeesten wordt gedragen. Het is langer dan de drager en wordt dus bij het dansen opgenomen. Er worden in dit kleed dansen uitgevoerd, die een immoreel karakter moeten dragen. De zendelingen ijveren er dan ook zeer tegen en meermalen gebeurt het, dat Christenmeisjes of vrouwen weigeren aan die dansen deel te nemen.

Het weefsel waaraan de meeste moeite wordt ten koste gelegd, is het bovenbedoelde gordijn. Het is dikwijls meer dan 7 M. lang en bestaat uit drie banen, waarvan het middenpatroon steeds verschillend is van dat der zijbanen. Het wordt gebruikt om de huizen, die gewoonlijk door meer dan één gezin bewoond worden, in tweeën te splitsen en er bij Heidensche offerfeesten de feesttent mede te behangen. Iets mooiers dan zoo'n gordijn kan de Sangirees zich ook niet voorstellen en in de Sasambo's (roeiliederen) lezen we, hoe zelfs de lucht en de horizont er mede worden vergeleken.

„Lendaen darendung, sangkin langi-langi," heet het daar, d. w. z.: Hoe heerlijk glanst het kofo-gordijn, hoe schoon is de zoldering!"

In alle liederen in de volkssagen, in de sprookjes en in de raadsels komen aanhoudend toespelingen voor op die helaas in verval rakende kunst en we kunnen het bijna betreuren, dat, door het wegdringen der Heidensche gebruiken en door den invoer van het Europeesch kostuum(!) het bijzondere karakter van dit dichterlijk aangelegde volk dreigt te vervagen.

Laten zij, die het vroom-mooie in de kunst der natuurvolken liefhebben, de reddende hand toesteken en trachten te behouden, wat nog te behouden is."

Een elftal mooie illustraties verduidelijken het artikel, dat de schrijfster besluit met twee Sangireesche sprookjes, waarvan er één hier in zijn geheel weer-
sprookjes, waarvan wij er één hier in zijn geheel weergeven:

„De kikvorsch, de kakkerlak, de duizendpoot en de muis.

De kikvorsch, de kakkerlak en de muis waren vrouwtjes. De duizendpoot was een mannetje. De drie eersten woonden tezamen in een zelfde huis. Op een keer zaten ze gezellig bij elkaar te babbelen, toen opeens de muis opstond, om even naar de rivier te gaan. In plaats daarvan echter bleef ze luisteren onder den vloer tusschen de palen en hoorde toen de kikvorsch zeggen: „Hoe spits is toch haar snuit. Dat komt omdat ze zooveel zaaikoren steelt uit de voorraadschuur der bevolking."

De muis weende van boosheid en ging dadelijk weer naar boven, roepende:

„Zoo, zoo, is mijn snuit zoo spits geworden door het stelen van zaaikoren?"

„Neen vriendin," antwoordden de anderen, „we hebben alleen gezegd dat uwe snuit zoo spits is geworden door het aanbrengen van patronen op het weefgetouw."

Nu moest de kikvorsch even weg en onderwijl zei de kakkerlak tegen de muis: „Wat zijn hare dijen onmogelijk smal en uitgerekt. Dat komt van het gehip en gespring op de kalisteenen, en hoe onaangenaam klinkt toch haar stem. Ze verbeeldt zich zeker de mannen te lokken door dat eeuwige ka, ka, ka."

De kikvorsch had ook alles afgeluisterd en was eveneens woedend, maar toen later de kakkerlak zich verwijderd had, begonnen ze ook van die kwaad te spreken.

„Hoe plat zijn toch hare billen," spotte de muis, „dat komt zeker van het eeuwig kruipen in en uit de manden."

Daar zagen ze in de verte den duizendpoot aankomen en begonnen ook hem te bespotten. „Wat is zijn rug toch zwart," fluisterde de muis, „dat komt omdat hij altijd in de zon zit te luieren."

Nu ging één van haar alles aan den duizendpoot vertellen en die besloot er de dames eens over te onderhouden.

Ze wandelden tezamen het erf op.

De duizendpoot zeide tot de muis, „Men zegt, dat je van me verteld hebt, dat mijn rug zoo verbrand is door het vele zitten in de zon."

„Neen beste broer," zei de muis, „dat heb ik niet gezegd. Ik heb gezegd, dat uw rug zoo glanzend is geworden door het vele werken op het land."

„En van de kakkerlak heb je gezegd, dat hare billen plat zijn geworden door het kruipen in en uit de manden." „Ach neen, zei de muis, „dat is een leugen. Ik heb gezegd, dat hare billen zoo plat zijn geworden door het drukken tegen de weefplank. Maar de kakkerlak heeft kwaad gesproken. Die heeft van de kikvorsch gezegd, dat ze met haar ka, ka, ka de mannen lokt." „Neen", zei de kakkerlak, „dat is gelogen. Ik heb gezegd, dat haar geluid even schoon is als dat van de hoogste bamboe aan het weefgetouw."

Al babbelende hadden ze, zonder het te bemerken, de rivier bereikt. Opeens plonsden ze in het water. Alle verdronken behalve de kikvorsch. Die redde zich al zwemmende en ging vroolijk voort met haar ka, ka, ka.

Men ziet het: boosaardig en plaagziek, zoo zijn de mannen overal."

INGEZONDEN.

De Koloniale Reserve.

In een der dagbladen las ik, dat het voornemen bestaat om de Koloniale Reserve te Utrecht te vestigen. Wanneer dit geschiedt, om een plaats in het centrum van ons land tot het Depot voor het Indische Leger te kiezen, is dit zeker goed gezien. Vooral omdat er ook rekening moet gehouden worden met het aannemen van vreemdelingen, zal Utrecht beter gelegen zijn dan Nijmegen.

Zoo niet Utrecht, dan zou zeker Zutphen ook boven Nijmegen te verkiezen zijn, omdat het niet zoo dicht bij de Duitsche grenzen ligt.

Natuurlijk dient dan het Depot te Harderwijk te vervallen.

Is één der redenen waarom Utrecht verkozen wordt: omdat het achter de Hollandsche waterlinie ligt, dan vermeet ik mij nogmaals op de onzinnigheid dier op het papier een goed figuur makende linie te wijzen.

Daarbij breng ik in herinnering de even bespottelijke geconcentreerde linie in Atjeh, die gelukkig niet meer bestaat.

Om slechts een paar nadeelen van die millioenen verslonden hebbende en nog verslindende linie van Utrecht aan te geven, diene:

1°. dat de buiten de linie liggende Provinciën aan den toekomstigen vijand worden overgegeven en dus

alle hulpmiddelen daaruit voor de geconcentreerde verdedigers verloren gaan;

2⁰. dat zoowel het kanaal, 't welk voor de inundatie water uit de Lek moet aanvoeren als de bron, waaruit Utrecht zijn drinkwater bekomt, buiten de linie liggen en dus dadelijk in 's vijands handen vallen.......

Over meerdere nadeelen schreef ik reeds meermalen; ik herhaal ze dus niet.

Slechts wil ik — wat de Koloniale Reserve betreft — nog aanstippen, dat het zeker hoogst wenschelijk is, dat de actieve Compagniën in Nijmegen, de reconvalescenten dito in Zutphen en de Depot dito in Harderwijk, in één garnizoen vereenigd worden.

Zutphen, 12.9.6. K. H. O. v. BENNEKOM.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Weekblad voor Indië. 3e jaargang No. 15.

Vreemd geld in een Nederlandsche Kolonie. De dollar in Deli, door M. van Geuns. — Uit de oude doos, III, door Gabriël. — De Bandoengsche Electriciteit-Maatschappij (met afb.). — Indische indrukken, door Carlo. — Indische kiekjes, door D. A. — Marinekiekjes, door C. F. Balsem. Enz.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijksk. Genootschap. 1906. No. 5.

Een verkenningsreis der Zuidwestkust van Nieuw-Guinea, van Straat Prinses Marianne tot de Providentiaalbank; dd. 23 April—8 Mei 1906, door J. Hondius van Herwerden (met kaart en platen). — Goudexploitatie in Atjeh, door Th. J. Veltman. — Rapport omtrent de tegenwoordige politieke en economische verhoudingen en toestanden in de Kampar-Kiri-landen, door J. L. O'Brien (met kaart). — Litteratuur O.-I. Archipel.

Het Daghet. Een blad voor kunst en leven. 1e jaarg. Afl. 11.

Buitenzorgsch Weefwerk (met afb.). — Uit Soenda's voortijd, door C. M. Pleyte. — Uit de Javaansche literatuur, door D. van Hinloopen Labberton. Enz.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië. Juli—Aug. 1906.

Bieden de bedrijfsplannen, opgesteld voor de Djatibosschen op Java, waarborg voor de duurzaamheid der opbrengsten? door A. F. Wehlburg. — De toekomst van Sumatra, door Dr. Z. Kamerling (vervolg). — Een orgaan voor handel en nijverheid in Nederlandsch-Indië, door Mr. H. s'Jacob. — Iets over den veestapel van Ned.-Indië in verband met zijn belang voor handel en industrie, door H. W. Dalfsen. — Boter of margarine, door J. F. G. Nienhuis. — Beschouwingen over de voorstellen der Welvaart-commissie inzake visscherij, door G. N. Verloop. — Exploitatie der djatibosschen (vervolg), door Noach. Enz.

De Indische Mercuur. 18 Sept. 1906.

Het streven van Japan in Oost-Azië. — Rationeele koffiecultuur zonder schaduwboomen, door F. W. M. — Bericht omtrent de Gouvernements-Kinaonderneming over het 2e kwartaal 1906. — De hooge stand der tinprijzen en de marktvooruitzichten. — Verpakking van suiker. — Aanteekening over cacao-kiemen. — Iets over erfpachtsaanvragen. — Bereiding van Molascuit. — Uitvoer van Teakhout van Siam in 1905. — Planters-Vereeniging Semarang-Kedoe. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Elsevier's Geïllustreerd Maandschrift. September 1906.

Sangireesche kofo-weefsels, door Martine Tonnet (met afbeeldingen).

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende...

....

wonende te.. *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie van f*..............................

den.. 190.........

Straat of gracht

Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Theresiastraat 8. Den Haag.